МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 89 (4102). ШИНАРДИ, 27 июль, 1965 шу. Мах 2 кап.

ТОАЕ ЛЕКЦИОННИ ПРОПАГАНДА

ХІара шера тоалуш боагІа Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхошта юкъе беш бола политико-массови болх. Дикка тоаеннай цу балха юкъе боккха лоархІам болаш йола лекционни пропаганда а. ХІанз юрташка, колхозашка, совхозашка, фермашка, кхашкарча станашка тайп-тайпарча темаех лекцеш ешаш эзараш лектораш ба. Царна юкъе ба Іилмахой, промышленни а юртбоахама а производстве хьалха латтараш, медицински болхлой, хьехархой, юристаш, инженерно-технически болхлой, партийни, профсоюзни, советски, комсомольски актив, иштта кхы а. ДІадахача ах шера цар 20 эзар совгІа лекци йийшай вай республике.

Лекторий доккхача эскара юкъе дукха ба дуккхача шерашка Іоаль йоккха опыт йола лектораш. Царца цхьана шоай чоалхане декхараш дика кхоачашдеш хьабоагІа къона лектораш а. Масала, ладувгІарашта дукха безаш а, хІаьта цар чІоагІа лоархІаш а ба Ножай-Юрта районера нн. Алимов, Инорхаев, Шепиев; Наурски районера — нн. Сальникова, Клюев, Тищенко; Шелковской районера нн. Гиряев, Пронкин, Нерсесов, хІаьта Грозперча Заводской районера нн. Гумницкая, Хачатурова, Шпичко, иштта кхы дукха а.

Лекционни пропаганда болх дика вІаштІехьбаьккхаб Сунженски районе. Шера планах 2380 лекци еша езача цига дІадахача ах шера 1591 лекци йийшай. Ешаш йола лекцеш моттигерча вахарца айхха бувзам болаш, тайп-тайпарча темаех хул. Лекционни пропаганда юкъе шерра дакъа лоац моттигерча интеллигенце.

Дика лел из болх Шаьла районе а. Цига цІагІа болх беш 600 лектори я. Къаьстта дукха еш атеистически темаех йола лекцеш. Кхетамца вІаштІехьдаьккхад цига кхашкарча механизатораштa лекцеш ешилга а.

Цу тайпара масалаш кхы дукха а доаладе йиш я.

Дика гІулакх да хІанз дукхагІча юрташка шоай лектораш-атеисташ хилар, къаьстта царна юкъе вайнаьха кхалнах а болаш. Атеистически темах дика лекцеш ешаш я Шаьла районера нов. Полихаева, Ножай-Юрта районера нн. Хамсаева, Вагуева.

«Знание» яхача общества Нохч-ГІалгІай организаце чІоагІа къахьег республике лекционни болх тоабара. Лекцеш ешарал совгІа по пайда эц къахьегамхошта кхетам балара кхыйолча формах а: кагирхошта диспуташ ю, теоретически конференцеш чакхйоах, иштта кхы а. Масала, июнь бетта правлене президиумо вІашагІделлар укх тайпара гІулакх. МалгІабика мехкдаьттахоштa вІашагІкхийтта хилар Грозненски мехкдаьтта института 12 Іилмахои хьехархои. Цига цар мехкдаьттахошта лекцеш йийшар, консультацеш йир, дуккхача хаттараш жопаш тийлар. Мехкдаьттахоша дийхар цу тайпара мероприятеш кхы а вІашагІъехкар.

Цхьабакъда, республика лекционни пропаганда юкъе тахан долаш да дуккха кхоачамбоацараш. Цхьайолча моттигашка геттара кІезига еш лекцеш, къаьстта атеистически яраш, кІоарга хилац цар чулоацам, хІаьта лектораш шоаш а бац йоккха говзал йолаш. «Знание» яхача общества цхьайолча районий правленеша тесса лелабу шоай болх.

Ледара латт лекционни болх МалгІабика районе. Цига кхоачашъяц лекцеш ешара оттаяь план. Районе я укх шера вІалла лекцеш ца ешаш йола моттигаш. Иштта эсала лел из болх Советски районе.

Атеистически лекцеш ешилга во вІаштІехьдаьккхад Гудермесски, Наьсарен районашка.

Лекционни пропаганда юкъе тайп-тайпара кхоачамбоацараш дола моттигаш кхы дуккха а я республике. Цу тайпара гІулакх кхы дІахо ла мегаргдац. Таханарча вахаро дІадеххача тайпара тоабе беза лекционни пропаганда болх. Лекторий кІоарга дош деках хила деза цахаддаш хІара юрта, ферма тІа, бригаде. Терко е еза хІара лекце чулоацам идейни кІоаргеи ладувгІараша кхетабергболаши хилийтара. Теркалданза даргдоацаш да цхьаькха гІулакх а — лектора говзал лакхъелга. Нагахьа -санна шеешача темана ладувгІарий уйла тІаерзае ховш веце, бокъонца ший декхараш кхоачашдац лектора. Цудухьа цахаддаш терко е еза лекторий говзал лакхъяра, къаьстта новкъостал де деза гаьнарча юрташкарча лекторашта. Цу гІулакха лаьрхІа дукхагІа вІашагІъехка еза семинараш.

Боккха лоархІам болаш да атеистически пропаганда кхетамца вІаштІехьъяккхар. Юрташка дукхагІа еша еза атеистически темаех йола лекцеш, цига дукхагІа хьалкхебе беза цу темах лекцеш ешаш бола лектораш, къаьстта нохчийи гІалгІайи кхалнах. ХІанз а республике дукха нийслу дІаяхача замах юхедиса къаьнара гІулакхаш. Лектораш декхарийла ба царца цахаддаш къовсам лоаттабе.

Къахьегамхошта коммунистически кхетам луча керттера теркам тІабахийта беза уж къахьегамца хьалкхебара. ХІара саг дІакхетаве веза коммунизм къахьегамца мара хьалъе йиш ца хиларах. Майрра гучабаха беза халкъа хьакъ луаш баха гІертараш.

ХІана чуйнина ялат чуэцаш республика юртбоахама къахьегамхой боахкача хана лекторий декхар да каст-каста механизатораш болча хила. ДукхагІа еша еза царна эшшаш йола лекцеш. Царна еша хІара лекци хила еза моттигерча вахарца айхха бувзам болаш, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара механизатораш тІахьехаш. Кхашка лелача хІара агитбригадаца хила веза хІана лектор.

ЧІоагІа лоархІам болаш да ахкан хана паркашка лекцеш ешилга а. Кхетамца вІаштІехьдаккха деза гІулакх, къаьстта дика вІаштІехьабаккха беза кІирандийнахьа лекцеш ешара болх. Лекцеш ешача хана ладувгІарашта гойта деза документальнии Іилмани фильмаш, иштта пайда эца беза пропагандаи агитацей техническо средствех.

Юкъьанцара партийни организацеш, «Знание» яхача общества республикански организаци, цун районашкара правленеш декхарийла я лекционни пропаганда болх вай замах декхараша дІадеххача тайпара тоабе. Массаза а лакха лоаттаде деза наха юкъе марксизма - ленинизма идеяш йоаржаелга.

Хьайбашта — дукхагІа доакъар

ТІагІертта къахьегар бахьан долаш хьалхара дика толамаш даьхад хьайбай фермай болхлоша. Ерригача республике тІеххоачашъяьй пачхьалкхенга шура, фуаш, тха дохкара ах шера план. Лакхъеннай хьайбай продуктивность.

Доакъар Іалашдарал лоархамегІа декхараш дац хІанз колхозийи совхозийи хьайбаш деладерашта. Дуккхача боахамаша дика вІаштІехьбаьккхаб из болх.

Грозненски района №№ 3, 1 йолча шурий совхозашка йол Іалашьяра план 48 процент кхоачашъяьй, кхыча боахамаша Іалашъьячул дуккха а дукхагІа, кхы тІа Іалашлеш а латт доакъараш. Соахкарчул дукхагІа Іалашду гІожа доакъараш Шаьлеи Шелковскойи районий боахамашка.

Цхьабакъда, кІезига Іалашдаьд доакъараш ерригача республике гІоллаьрхІача. 20 июлага кхаччалца колхозашкеи совхозашкеи Іалашдаь гІожа доакъараш 16 процент мара дац планага диллача.

Къаьстта ледара дІахьу доакъараш Іалашделга Сунженски, МалгІабика, Грозненски районий дуккхача колхозашеи совхозашеи.

Хьайбашта кхоачам хиллал доакъар даккхара ресурсаш йоацача боахамашка керда торонаш лаха еза доакъар Іалашдара.

Хьагулдаь, аргІаш де деза дерригача чах, бокъонца учет а еш лораде деза из. Цхьабакъда, ка бола ялаташ чуийцачара аханех мара аргІаш лаьлац чах, хІаьта дуккхача боахамашка кхы а вогІа да хьал.

Доакъарийна лаьрхІа дІайийначa свеклахи хьажкІехи чІоагІье еза доакъарий база. Геттара лоархІаме да уж культураш хьувкъаяь, ханнахьеи ца йойташи чуэцар.

Шортта доакъар Іалашдар — из да тІехьа тІайоагІача хана йоахаш йола хьайбай продукташ лакхъяра лард йоллар.

1965 ШЕРА 20-ча ИЮЛАГА КХАЧЧАЛЦА РЕСПУБЛИНА КОЛХОЗАШНЕИ СОВХОЗАШКЕИ ГІОЖА ДОАКЪАРАШ ІАЛАШДАРАХ ЙОЛА

СВОДКА

(процентащца планага).

Шаьла	31	Советски	5
Шелковской	27	Ведана	2
Урус-Мартана	26	Грозвино объединене совхозаша	38
Наурски	24	Консерви объединене промышленноста совхозаша	22
Гудермеса	19	«Скотооткорма» боахамаша	12
Ачхой-Мартана	17	Республикански юртбоахама опытни станце	8
Надтеречни	16	Еррига республике гІолла	16
Грозненски	13		
МалгІабика	8		
Сунженски	7		
Ножай-Юрта	6		
Наьсарен	5		

ЯЛАТ—ДАЬХЕННА!

ШИ ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

ХьалхагІа кхалнаха дІахезар из. Лакха хоза дегІ долча Тамарас ший новкъосташка йоахар:

— Мехкарий, доккхал делаш, ши план кхоачашъяьй вай отделене. Планах 450 тонн дІадала лезача пачхьалкхенна дІаденнад 915 тонн ялат.

Доккха дикахетар хилар вокх мехкараштa а. Ялат чуэца доладелча денз укхаза совхоза хьатта болх беш ба уж. Цар цІендора, докъадора, ми... тІа дотташ элеваторе дІадохьийтар ялат. ТІаккха цар а доккха дакъа лаьцад-кх совхоза цхьоалагІча отделене пачхьалкхенна ялат дІадалара план шозза кхоачашъеча.

Укх шера къаьстта дика хьувкъам хиннабар Шаьла района «Джалка» совхоза цхьоалагІча отделене. Юкъера лаьрхІача гурахьа дІабийна мукх хІара гектара тІара 17 центнер чуийцаб цига, хІаьта гурахьа дІадийнача кІих 23 центнер.

Оаха къамаьл ду отделене управляющеца. Фу бахьан долаш отделене укх шера иштта боккха хьувкъам чуийнаб ха ловш да тхо. ХІаьта, коммуниста Джанаралиев Вахас кІеззига уйла еш а лаьтта укх тайпара жоп делар тхона: хьалхарча даькъера цун бахьан да соахка оаха дикагІча фух дола ялат дІадери, хІаьта, хьалхарчул дикка хьалха дІадийна даккхари. Цу гІулакха геттара дика хилар лоаццача хана ялаташ чуийца дахар э. Масала, 3 дийнахьа чуийца баьлар мукх, хІаьта кІа—8 дийнахьа. Иштта ший ханнахьа чуэцарах ялат вІаллала а довнзар.

Ялаташ чуэцача къаьстта дика къахьийгарий цІераш йоах управляюще: Юсупов Мовлади, Ибаев Мовсар. Уж ва отделене дикагІвола ши комбайнер. Ялат чуийна даллалца хьалхле лелайир цар.

—Цу шинне а ялат чуэцара новкъостал даьд кхоалагІча отделенена, — йоах управляюще Джанаралиев Вахас. Цар чота тІа кхыча комбайнерий чул дуккха а дукхагІа хул чуийца ялат.

Ялат чуийца даьнначул тІехьагІа механизатораша дечох лаьца хоза хеташ дийцар управляюще. Ялат чуийца даьнна кха цІендеш, чах аргІаш деш, гурахьа дІадувча ялата лаьтта оахаш ба трактористаши кхашка балхаш дераши. Дукха ха йоацаш кхотадённа кІа лаьтта моттигаш хІанз сихъенна лаьтта оахаш я 4 гусенични трактор. ХІаьта, из болх беш мел болча трактористаша тІеххоачашъю смении задаш. ХІара денна бархІ-бархІ гектар лаьтта оах Виштаев Іимрана, Турчаев Мусас. Ши норма гаргга хул цунах. Иштта дика къахьегаш ва Магиев Сайпудин, кхьола механизаторaш.

КІаьдвалар фуд ховш бац кхаш цІендеча, ча вІашка тохача болх бераш а. 520 гектар кха цІендаь даьккхад отделене. ХІаьта, цу майдан тІара хьагулдаьча дерригача чах аргІаш а даьд. Цул совгІа деррига мукха ча хьайбай фермашка дІааза а даьннад. Чах аргІаш деш ши бригада я отделене. Царех цхьаннена кулгалдеш ва Мачиков Супьян, вокханна — Салтамирзаев Хасмахьмад. Мачигов Супьяна бригаде дикагІа лел гІулакхаш, хІаьта, царел тІехьа ца диса дош деннад Хасмахьмада бригадерча болхлоша а. Стогометателашца дийнахьа 40 гектара тІарча чах аргІаш ду бригадерча болхлоша.

АргІаш дерий балха массаза а чІоагІа раьза хул зоотехник Албекова Фая. Шинна а бригаде дика ду аргІаш. Отделене ялат лоаццача хана, дика дІалера а чІоагІа раьза я Зоврбика Фая. Еррига дІайийнача 120 гектара тІарча хьажкІашта дика аІргаш техад. Цунах деттача доахнна гурахьа даа геттара дика доакъар хургда. ХІаьта, ше зоотехник хиларах тарра цу гІулакхах доаккхал а ду Фаяс.

Из чІоагІа гІадъюгаш да отделене доакъар Іалашдара балхаш дика лелар а. ХІанзле 430 тонн люцерна кийтъяьй совхоза хьайбашта.

И. ПЕТРУХИН.

12 дийнахьа чуийца даьннад

Гудермесски района «Новогрозненский» яха совхоз боккха пайда луш боахам ба. ДІа-юха мел хьежача ялат чуийца кхаш бІаргаго йиш я укхаза.

Дика кийчо яьяр механизатораша ялат чуэцара. Хьалхxе канаш миштa кхач а хьожаш, де дезар а гучалоахаш дика гІулакх даьд хьувкъаш латтача культурашта. Ялат чуэца мара ца дезаш кхаьча дІаэттача массайола жаткаш, комбайнаш, кхыйола техника, болхлой низ оарцагІбаьккхар совхозо. Лакхара декхараш тІаийцар. ХІара дийнахьа баьча балха хьокхамаш дувца оттадир. ДикагІа болх баьрашта алапи тІатоха а премеш тела а оттадир совхоза кулгалхоша.

Ялат хьакха доладеннача хьалхарча дийнахьа денз болх дика бир жаткаца болх беш волча механизатора Саламханов Саид-Махьмада. Духхьал цхьан дийнахьа 40 гектара тІара ялат хьекхад цо. Из хул кхоъ норма.

Берригача механизатораштa дика хьокхам белар цу гІулакхо.

Дика вІаштІехьбаьккхабар совхоза кулгалхоша болхлой кхачанца Іалашбара болх а. Полевой стане бІайха кхача кийчбергбола гІулакх вІаштІехьдаьккхар, тайп-тайпара мерза а минеральни а хий дохкаш буфет оттайир.

ТІехь-тІехьагІа лакхъяла йолаелар балха темпаш. ДикагІа болх баьрашта хьалхара моттигаш елар лаьрххІа оттаьйча комиссе. Масала, дийнахьа 46 гектара тІара мукх хьеккача Саид-Махьмада яьккхар хьалхара сийлен цІи. Цунна елар ахчан премии Цlе вымпели. Яхье баьннача механизатораша 700 гектара тІара ялат хьекха Іодиллар касарах. Из болх беш хилар 19 жаткеи 9 комбайни.

ЧІоагІа къовсам лоаттабаьб механизатораша ялат доа ца деш чуэцара. Ялат доврглоацаш моллагІа агрегат болх бе дІатІаотталехьа хьежа а хьежа мара кхай тІа ялийтацар цар.

Дика хьийкъадар ялат укх шера. 447 гектарах хІаране тІара 21,7 центнер мукх чуийцаб ахархоша, планах 15 центнер мара эца ца безача, хІаьта хІара гектара тІара 22,3 центнер кІа даьккхад. Фуна лаьрхІа дІадийнача 60 гектарах хІаране тІара 28 центнер кІа даьккхад совхозо. Дика толамаш да уж.

Пачхьалкхенга ялат дІадалара план 110 процент кхоачашъяьй.

Шоай кхашкара ялат 12 дийнахьа чуийца а даьккха «Октябра 40 шу» яхача лоалаха уллача колхоза новкъостал даьд механизатораша. Цул совгІа, из берригa болх баь баьнначул тІехьагІа хІанз Наьсарен районерча колхозаштеи совхозаштеи ялат чуэцача новкъостал деш ба уж.

Ялат чуэцача къаьстта дика болх баьб нов. Саламханова, 246 гектара тІара ялат хьекхад цо. Дика къахьийгад Я. Януркаева, Насуханова, иштта кхыбараша.

Совхоза кхашка дикагІа болх а беш хьалхара моттигаш лелаерашта премешта лаьрхІа 400 сом ахча деннад кулгалхоша. Цу гІулакхо низи хьинари лакхдир болхлой.

63 эзар пунт ялат дІаденнад «Новогрозненский» совхозо, оттаьча планал 7 эзар совгІа пунт хул из.

М. АЛБОГАЧИЕВ.

Ялат дукха доаду

Ка бола ялат чуийца доалаш латт Грозненски районе. Лоаццача хана а ца дойташ а ялат чуэцара шоай низ кхо ца беш къахьегаш хьабоагІа колхозийи совхозийи механизатораш.

Дика къахьег Предгорни опытно-производственни боахама дукхагІболча ахархоша. Цхьабакъда, вай лувцаргдац дикагІболча трактористашеи комбайнерашеи даьха а кхы доахаргдола а толамаш. Вай дувцаргда укхаза дола кхоачамбоацараш.

Къаьстта во лел болх боахама йиълагІча отделене. Цига йолча нийс комбайнах хІара дийнахьа 2—3 комбайн хул болх ца беш латташ. Ерригача техниках боаггІача тайпара пайда ца эцарах ханнахьа ялат хьекха даккхац. Хьакханза дола кІа сов кхачаш, докъалуш латт. Дерригa кІа хьокхашшехьа арда а оардаш чуийца даккха дезаш дар, хІана аьлча хьакхари ардари къаьст-къаьста а долаш чуэца кІа дукха доаду.

Отделене кулгалхоша (управляюще нов. Юсупхаджиевеи агронома нов. Калинкинеи) ялат доа ца дайтарaи лечкъа ца дайтараи деш цхьаккха хІама дац. Из хьагойт укх масалаша. Умаров Махьмудеи Автархановеи ХІароцеи алапи дукхагІа даккха а гІерташ жатка хьакха йиш йолчул боккхагІа кІина мул а лувцаш комбайна чархашца ІотеІаду хьакханза улла кІа,чул совгІа дукха канаш а дут хьал ца эцаш. Дукха моттигаш нийслу кхашка вІалла хьал ца эцаш касарех улла кІа дуташ а. Ялат дІаюха кхухьа машинаш дика кийч ца яр бахьан долаш дукха кІа доалу лаьтта Іомехкадеш.

20 гектара тІара «Безостая-1» яхача сортах хьаккхари ардари къаьста долаш кІа чуэцача 20—30 сантиметр лакха хьокхаш, хІаьта хьал ца эцаш касарех улла кІа дуташ лелабу болх. ДІалаьрхІача цу участке лайна кІа хІара гектара тІара 3 центнер хул.

ХІара квадратни метра тІа 30-нега 50-нега кхаччалца канаш ухкийт хьал ца эцаш.

Ялат хьаккхари ардари къаьста долча моттигашка дукха канаш хьал ца эцаш ахкийтарал совгІа ялат гуллареи ардареи болх леттІа вІаштІехьбаьккхабац отделене кулгалхоша. Механизатораша хьал ца эцаш дита кІина канаш Йоккхача-АтагІерча бахача наха шоашта цІакхухь арда а оардаш. Ялат дІа ца кхахьийтара оттадаь ха дац, хІаьта лечкъораш дераш бехктокхаме озац.

Геттара во вІаштІехьбаьккхаб кхашкара ча дІадаккхара болх.

ЧІоагІа новкъарле хул кхаш юха оахача ханнахьа, цІендаь ча дІа ца даккхарах. Мела лелабу лаьтта ахара болх. Иштта 1000 гектара тІара кІаи горохи чуийна даьнна доллашехьа а юха аьхар 200 гектар лаьтта мара дац. Цул совгІа агротехнико оттаьча нормах 27 сантиметр ахадезача 17—20 сантиметр кІоаргал долаш мара ахац механизатораша.

Цхьабакъда, уж дерригa кхоачамбоацараш долга ховшшехьа опытно-производственни боахама директора нов. Тамахина, е керттерча агронома нов. Бойкос цхьаккха тайпара деш хІама хиннадац Грозненски района партийно - пачхьалкхен тІахьожама комиссе из гІулакх гІоттадалца. Цул тІехьагІа мара нов. Тамахина приказ техадац ткъаь гектара тІара чуийцача кІина кхашка хьал ца эцаш дита канаш гулде аьнна. Из болх бе тІадиллад кІа хьекхача комбайнерашта Умароваи Автархановаи.

Ялат чуэцара болх во лелабарах выговораш еннай йиълагІча отделенерча кулгалхошта — управляющена нов. Юсупхаджиевнеи агронома нов. Калинкинаи.

Цу тайпара кхоачамбоацараш хургдацар боахамера хІара ахархо, бригадир, механизатор, агроном шоай беча балха йоакхо еш, дог лазаш хиннабаларе.

Е. МАКСИМЕНКО.

Татарски АССР. Кховаткъа метрал лакхагІа я Казане Волга йистехьалъяьча кердача автоматизированни элеватора керттера здани. Из йолча машинникъ а дІатІабихьаб хІаьта хи тІарча кемашта лаьрхІа причал а яьй цига. Ялат Іодоессаду пневматически устройствашца, цар овсарле сахьата 150 тоннага кхоачаш я. Кемаш тІара ялат машиннашкъа вагонашта тІадоттара процессаш центральни пульта тІара лелаю.

Кердача элеватора башнешка 50 эзар тонн ялат хошаргда. Дукха халалехьа керда ялат кхахьа долалургда укхаза.

Сурта тІа: керда элеватор.

Б. МЯСНИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

РКП IX съезд йистеяьннай

БУХАРЕСТ, 24 июль. (ТАСС). Бухсоццача заседане Румынски коммунистически парте IX съездо тІаийцар Вьетнама хьакъехьара резолюци.

Оаха, йоах резолюце тІа, хьадех США леладу агрессивни гІулакхаш соцаделга, Вьетнама Демократически Республикана бомбаш еттар социйтилга, Вьетнамера дерригa доазол лехьара эскараш дІадоахилга. Оаха хьадех, цхьаккха юкъе а ца гІерташ, шийна ловча тайпара ший хьал къоастадара йолча вьетнамски халкъа бокъон сий делга! Оаха торжественно дІакхайкаду румынски халкъ вьетнамски халкъа вошала новкъостал лоаттаданза Іерг ца хилара чІоагІо яь долга.

Цул тІехьагІа къамаьл дир РКП ЦК Генеральни секретара Н. Чаушескус.

БУХАРЕСТ, 24 июль. (ТАСС). Румынски коммунистически парте IX съезда бухсоццаш йолча заседане хьакхайкадаьд дІакъайлача заседане селхан РКП Центральни Комитети РКП Центральни ревизионни комиссии харжарах хиннараш. Центральни комитета членалла 121 саги членийи кандидаталла 75 саги хержав.

Хиннача Центральни Комитета пленарни заседане исполнительни комитета юкъе хержав 15 члени 10 кандидати.

Пленумо массава раьза а волаш РКП ЦК Генеральни секретаралла хержав Николае Чаушеску. Исполкома юкъе а иштта массава раьза а волаш хержаб Николае Чаушеску, Киву Стойка, Ион Георге Маурер, Георге Апостол, Александру Бырлэдяну, Эмиль Боднараш, Петре Борилэ, Александру Дрэгич, Константин Дрэган, Александру Магиорош, Паул Никулеску-Мизил, Леонте Рэуту, Георге Рэдулеску, Леонтин Сэтажжан, Штефан Войтек.

Массазарча ЦК Президиуме хержаб Н. Чаушеску, Киву Стойка, И. Г. Маурер, Г. Апостол, А. Бырлэдяну, Э. Боднараш, А. Дрэгич.

РКП ЦК секретариата юкъе бахаб ЦК Генеральни секретарь Н. Чаушеску, ЦК секретараш А. Дрэгич, А. Могиорош, М. Даля, М. Мэнеску, П. Никулеску-Мизил, В. Патилинец, Л. Рэуту, В. Трофин.

Центральни партийни коллеге председателалла хержав Д. Келиу. Центральни ревизионни комиссе хьалхарча заседане цун председателалла хержав К. Пырвулеску.

ДЕГ ТІАРА МОАРШАЛ

Польски Халкъа Республика 21 шу дизар даькъала дувцаш ПНР профсоюзий Центральни Советага телеграмма яхьийтар ВЦСПС-а.

Польша профсоюзаша, къахьегамхоша социалистически гІирс хьалбеча, дунен социалистически мехкий цхьогІо, котало бахьан лоаттабеча къовсаме, машари дунен халкъашта юкъера кхерамален чІоагІьеча Советски Союза болхлой, гІулакхерча накъа цІерах доккхий толамаш дахар лайра ВЦСПС-а.

МОСКВЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ СОБРАНИ

24 июле Советски Эскара театре хилар Москван къахьегамхой, Советски Эскареи ТІема-Форда Флотеи бІухой викалий торжественни собрани.

Президиуме — Советски Союза маршал А. А. Гречко, М. В. Захаров, И. Х. Баграмян, К. Е. Ворошилов, В. И. Чуйков, къахьегамхой депутатий Московски городской Совета председатель В. Ф. Промыслов, бІун тайпай маршал, адмиралаш, инаралаш, эпсараш, Советски Эскара бІухой, Москван къахьегамхой викалаш.

Торжественни собрани хьайийлар КПСС МГК секретара Р. Ф. Дементьевас. Дош лу ТІема-Форда Флота главнокомандующе хьалхарча заместителa, флота адмирала В. А. Касатонова. Цо дувц Даьй-мехка флота сийлахьарча историех лаьца, Советски Союза фордий доазонаш лорадерий тІема а революционни а традицех лаьца.

— Советски халкъо фашистки Германи эшаьча дийнахьа денз 20 шу дизара цІей дездеча хьалхха, — аьлар В. А. Касатонова, — коммунистически партеи Советски правительстваси Щеча Байракха орденаш делар вай дерригача флоташта — Къилбаседехьен, Іаьржача форда, Балтийски, Тихоокеански флоташта. Флоташта из доккха совгІат деннад социалистически Даьхе лораеш тІема морякаша тІехдаьнна чІоагІа тІема дикаш дарах, дуккха а турпалал, денал, къонахчал долаш шоаш хилар дІахьокхарах.

ТІема морякаш шоай традиционни цІейна накъа боагІа тІема а политически а хьакъехьа кийчбалара, тІема говзал толамашгІа хилийтара керда толамаш а даьха.

Вай за толашагІа дола хи тІара кемаш, пар даькъе ракетни дараш а долаш, берда йистера ракетни доакъош, тІехдика кийчдаь форда гІашлой эскар. ТІема морякаш, белгалдаьккхар В. А. Касатонова, баркал ахаш ба шоай къахьегамца вайна боккъала а башха кемаши низ кхоача герзи хьалаьча Іилмахошта, кемаш дечен оборонни промышленноста конструкторашта, инженерашта, техникашта, балхлошта.

ТІема-Форда Флота командоване а берригача морякий а цІерах В. А. Касатонова Коммунистически партена, Советски правительствана, советски халкъа тешам белар Советски Союза фордаш тІара низ кхачар чІоагІдара тІема морякаша низ юха кхоберг ца хилара.

ТІема морякашка дІайха моаршалаш хийттар «Серп и молот» яхача завода сталевара, коммунистически къахьегама бригада бригадира В. В. Клюева, ВЛКСМ ЦК секретара В. Т. Дувакина, кемаш деча промышленноста министра заместителa Ю. Г. Деревянка, форда флота министра хьалхарча заместителa Ю. В. Савинова.

Собране доакъашхоша тІаийцар КПСС ЦК Президиумага, СССР Лакхехьарча Совета Президиумага, СССР Министрий Советага дохьийта моаршал.

Собрани чакхйоалаш доккха цІей дездара концерт хилар.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ШИРАЧА ЗАМАХ ЮХЕДИСАРАШЦА КЪУВС

Вай мехка кхалсаг йизза бокъонаш йола гражданин, керда вахар хьалдешъяр хинна дIаэттай. ХIанз йолаш яц кхалнаха шоашкара доагIа дика ца деш йола общественно-политически а культурни а балха цхьаккха участок, халкъа боахама цхьаккха дакъа.

Вай республика берригача кхалнахаца цхьана тха райондерча кхалнаха а шоашкара доагIа дика ду юкъарча гIулакха. Дика а хеташ белгалдаккха доагIа тха районе колхозни производстве дакъа лоацаш 2280 кхалсаг, района промышленностеи учреждененашкеи — 555 кхалсаг хилар.

Йоазув-дешар ца ховш цхьа нагтахьа яр мара кхалсаг яц тха районе. Лоаман кхалнахах тха районера 49 кхалсаг лаьрхIача юкъерчеи лакхерчеи дешара заведененашка деша ягIа. Уж дешарах а балхах а дика лоаьхIабу.

Юртий а района а къахьегамхой депутатий Советашка депутаталла держа 210 кхалсаг я. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла херж шиъ нохчий кхалсаг я тха районе. Юртий Советий председателаллеи секретараллеи болх беш лоаман кхалнахах 4 кхалсаг я. Хьехархо йолаш 135 кхалсаг я.

Тха районерча кхалнаха хьинаре дакъа лувц общественни вахара юкъе. Иштта, района художественни самодеятельноста юкъе дакъа лоацаш 70 кхалсаг я, царех 40 нохчий кхалнах а болаш. Художественни самодеятельноста юкъе хьинаре дакъа лоацаш ба слюдяной фабрика филиалера мехкарий Адуваева Санет, Арапханова Хьава, Идрисова Аймани, Джафарова Малика, кхыбараш.

Лоаман кхалнах ба хьажкIаш лелаерий звеношта керте латташ, хIаьта из культура чIоагIа хьувкъаяра къувсаш а ба уж. Иштта ба Карл Маркса цIерахча колхоза звеньевойш Магомедхаджиева Зина, Ахмадова Марем, Тайгаева Курбика. Дика къахьегаш хиларца белгалбаьнна ба Ленина цIерахча колхоза доярkaш Зайпулаева Зайбат, Аудиева Райхьант, кхыбараш.

Уж деррига толамаш доахаденнах партийни организацеша хIара денна пар терко еш хилар бахьан долаш.

Цхьабакъда, цунца цхьана кхалнахa юкъерча балха юкъе дукха кхоачамбоацараш а да тханцига. ХIанз а тIехьа дIадаланза да ширача замах юхедиса телха гIулакхаш леладелга. Царех да, масала, дукха истий кхувлар, кхенаа йола йиIигаш маьре ухийтилга. Цу хьакъехьа хьоахаде деза тханцига хинна укх тайпара дола цхьа гIулакх. Махкете вахаш вола Масаев Хьажахьмад шоллагIа саг йоалае веннавар, шин ворхI бери сесаги йоллашехь а, оаха из «саг йоалаяр» ца хулийташ юкъагIдита мара. Урдув а денна саг йоалае лаьрхIа шин шерч дехкача Масаев Хьажахьмада шерчах ийпача ахчах цхьаккха а кепиг дала тигадацар е сесага а, е берашта а. Цо яьхад: «Саг йоалаяр сона ахь долаш хIама дац, из шариIатах мотадеш а да». Оаха шийца лаьрххIа де доагIаш дола къамаьл даьчул тIехьагIа из ца йоалаеш Iийр из. ХIанз цунах кхы саг хиннав. Ше урдона Iоадаьча ахчах ийца кога гIирс а барзкъаш а тIадийхад цо ший берашта, хIаьта цун девале дукха ха йоацаш бархIлагIа бер а хиннад.

Хулаш да вIалла а мегаргдоаца телха гIулакхаш а: общественни вахарах, коллективах дIахаьда яхаш йола кхалсаг, ше елча «ялсамала» яхар дукха, харцахьа дале а бакъахьа дале а мара мел товр де гIерташ кулилга. Иштта гIулакх нийсделар тха районерча Дакаева Ровай а. ШоллагIа саг йоалае веннача ший мара ше йитара тешал цунна дала ца тигача, из юртсовете а милице а ухаш дехар деш лийлар, из тешал цунна далаи а шоллагIа саг йоалае мукъа балар а дехаш. Общественноста цунца цIенхашттара болх бир. Из йолча цун цIагIа а ихар, ехаш шоапта тIа а кхийлар. Юххера а вIаштIехьдаьлар из «шийх фухха хуле а» мара товр де гIертилга дош доацар долгах тешаелга. ХIанз Дакаева Роза колхоза фермаш хьалъеча болх беш а я, бокъонца йола ший цIен-нана хила шийна новкъостал дарах общественноста баркал яхаш а я.

Ширача замах юхедисача телхача гIулакхашца хадданза массе а хана къовсам лоаттабу оаха, моллагIа дале а цхьа хIама хинна моттиг хиларга хьежаш а ца лагIаш.

Тха районера кхалнах дукхагIа аха баьннаб клубашка а кхыча общественни моттигашка а культурнокхетама гIулакхаш деча.

М. АБДУЛХАНОВА,
КПСС Ведана района кхалнаха юкъе беча балха отдела заведующи.

Болх тесса битача

«Пищемаш» яха завод — керда, из болаш йоагIа предприяти я. Доккхал а деш шоай коллективи заводи юкъ Хатаев Имрана — завода партийни организаце секретара. Дукха да цун заводах, производства хьалха латтарех лаьца дувца.

— Коммунистически къахьегама ударникехи бригадаехи дар ха леврa сона, — аьлар аз цунга.

ТIаккха цIаьхха хувцаделар секретара безамера къамаьл. Цунна дола бахьан хиннадар заводе болх беш волча 300 сагах коммунистически къахьегама ударника сийлахьа цIи делаеш виъ саг мара ца хилар.

Фу дола теш хиннар? Из лакхара цIи делае боагIа нах заводе боацилга долий из?

А. Дац. Из да заводской комитето болх во белга. Заводской комитета председатела М. Керимова цу дешага хьежа кхец дукха командировкашка лелаш хиларах, хIаьта завкома председатела декхараш кхоачашдеча М. Ужахова из гIулакх ше-шегIа дитад. Завкомо социалистически яхьа итогаш яц, производстве хьалха латтараш гучубахац. Укхаза ба шоаш тIанийца декхараш диценна нах, — уж тIанийдаь селла дукха ха хилар да из. ХIаьта заводе из цIи яккхара къовсама юкъе ваха веррига а 62 саг хиннав.

Хьал иштта хилар бIарга а гуш, завода партийни организаце укх шера март беттехь а партийни собране дувца оттадаьдар коммунистически къахьегама ударникий цIи яккхара тIехьара социалистически яхь мишта лел яха дош. Цо оттадаьдар болхлошта юкъе кхетама болх бара а цу лоархIамерча гIулакха дукхагIа нах юкъеозара а къаьст-къаьстача участкашка коммунисташ хьожабара дешаш.

Цу хана дена биъ бутт дIабахаб. ХIаьта а коммунистически къахьегама ударника цIи яккхара тIехьа къувсараш4а 4—5 саг мара тIакхийттавац. Укхаза Iоттар е безам ба са партийни организаце шоашта тIабиллача цу балха цхьаккха а хIама даьза болча партийни организаце секретара заместитела нов. Васильеван партийни бюро члена нов. Борковаи. Нов. Борков ше ва слесарий-котельщикий бригада бригадир, хIаьта цу бригаде цхьаккха а коммунистически къахьегама ударник а вац.

Бехказа балийта йиш йоацаш цу гIулакха хьакъехьа сатийна ба электромонтерий бригадера коммунисташ Бренникови Нанаеви, уж шоаш коммунистически къахьегама ударникаш бале а коммунизм хьалъерий кодексо ма йоахий, хIаране новкъостал де деза тIехьабусараша, «хье Iомаеннавале — Iомаве новкъост а» яхача бокъонех уж хьалха латтараш та тIехьакхебе. Из нн. Бренниковаи Нанаеваи диценначоа тара да. Цар бригадага мел эшар да хьалха латта коммунистически бригада хилара.

Заводе ба из лакхара цIи лебехк. Из дика гIулакх ше дIадоладича дIачакхдаккха дезар партийни бюрос. Коммунисташка шоаш баь болх бувцийта безар партийни бюро заседане.

Заводе дукха ба из лакхара цIи делаеш боагIа хьалха латтараш. Царех ба: слесарь Д. Бисултанов — КПСС членалла вола кандидат, тIехдика производственник а хьинарера общественник а; долбежник вола РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота енна Исаев Саит-Iаьла, кхыбараш.

М. АЛАНОВ.

Цехаш эргайоахаш латт

Грозненски химически комбината феноли ацетони доаккхача производствана капитальни ремонти реконструкции яра балхаш хIанз сихденна деш да. Комбината керттерчарех лоархIача № 17-18 йолча цеха капитальни ремонт яь а яьнна, болх бе дIайолланай из. Ремонт ешшехьа йоккха реконструкци ю цехашта, эргайоах технологически схемаши режимаши.

Реконструкци еча хана оттае езаш я товарни ацетона колонна, ялх фенольни колоннаш. Иштта оттаеш я контрольно-измерительни прибораш йола трубопроводаш, кхийола аппаратураш.

Укх шера февраль бетта реконструкци е йолаеннай заводерча цехашта. Реконструкци яра керттера балхаш кхоачашдеш я № 7 йолча треста специализировании СМУ коллектив. Къаьстта дика къахьегарца белгальяьнна я нн. Кардаильский Василе, П. Скрынникова кулгалду бригадаш. ХIанзлехьа кхаь фенольни колонна обвязка яь баьннаб уж. Монтажникашта новкъостал деш дика къахьегаш ба № 17-18 йолча цеха слесараш. Царна юкъе ба нн. М. Пащенко, Н. Спинин, В. Обухов, кхыбараш. Реконструкци еча хана ди а бийса а ца къовсаш къахьийтар цар массане а. 19-ча июле болх бе йола еннай цех. Кердача схемах феноли ацетони арацеха долалургда август бетта.

Цхьаццадола кхоачамбоцараш нийслу треста специализировании СМУ коллектива беча балха юкъе а. Графиках кхоачашдац балхаш. ХIанзалца хьа монтаж яь яьннаяц товарни фенола узела, № 44-2 йолча ацетонови колонна. Цудухьа кердача оборудованена сихагIа монтаж яр цар керттера декхар да. Цунга хьежжа сихагIа арахеца йолалургъя лакха дикал йола продукци. Планах 5-ча июле опресовка а яь хьачуяла езаш яр аппараташ. ХIанзалца из болх кхоачашбаьбац.

Кастта болх бе йолаяла езаш я № 16 йола цех. Из болх бе йолалуча хана колоннашта монтаж яь бала безаш ба монтажникаш. Нагахьа ханнахьа из кхоачаш ца дойя № 17-18 йолча цеха коллектива вIаштIехьдаргдац № 16 йолча цехера хьачуйоагIа продукци чакхъяккха.

Беслан КОСТОЕВ,
инженер.

ВЕЗА ХЬАША ВАЙ

Ховш долчча бесса, СССР Лакхехьарча Совета Президиумой Советски правительствай официальни визитах Советски Союзе вийхавар ВIашагIкхийттача Iарбий Республика президент Гамаль Абдель Насер, хIаьта из хьоашалгIа вехар тIа а нийцад. ВIаши дIаюха дийцачунга хьежжа 1965-ча шера 27-ча августе официальни визитаца Советски Союзе воагIаргва президент Насер.

МЕХКА ВОАГIАРГВА

МЕБЕЛЬ ХОЗАГIА ХУРГЙОЛАШ

Укх деношка тхо хилар Нохч-ГIалгIайчен «Терек» яхача мебельно-деревообрабатывающи производственни объединене соттаяь гарнитура еча фабрике. Шоай говзал а низ а кхо ца беш къахьег укхаза болхлоша бахача наха хозагIа а дикагIа а йола мебель арахецара. Мехка кхыча, шоай яр санна йолча фабрикаша фу ду, малагIа керда продукци арахец, цар дикагIа йола опыт йовзара тIаккхув фабрика болхлой.

Эггара хьалха тхо нийсделар станочни отделене. Ленточно-херха станока станочника Борисов Владимира мел чIоагIа терко еш хьабоаккх гIанда тIехьашкара ког. Сменах йоагIа норма 125—130 процент кхоачашъю цо. ТIехьабусаш бац Борисова новкъостий а.

Укхаза херх хьекха хьаяьха маьженаш уж шаьръеча отделене Iочулу.

Хьажал лакхерча суртага. Обойщикий цехе да вай. Укхаза кийчлу гIандашта эша вай лакхехьа хьоадаь гIайбаш. Вай сурта тIа гIайбана хозагIа а чIоагIагIа а плющ мишта тIатохаргья болхлошка Саламатниковагеи Магомадовагеи дIахьокхаш воалл бригадир В. А. Леонгард. ГIайбаш махулла чIоагIагIа а хозагIа а хьаде гIерташ къахьег укхаза болхлоша.

Иштта хьадаь гIайбаши гIанда каркаси гIанд вIашагIдоллача отделене кхоач. Укхаза гIанда маьженашта полировка а йийя, гIайба тIа а белле, дизза кийчдаь йистедоал гIандаш. Лохерча сурта тIа вайна гу гIанда тIа гIайба IотIабуллаш йоалла В. С. Рашкова. Барт тайнача цун бригада коллективо денгара денга тIеxкхоачашъю гIайбаш хьаде сменах йоагIа задани.

Вай лакхе дийцача тайпара йIаьха а чоалхане а я гIандаш хьадара процесс. Укхаза цхьан отделене бу болх айхха вокх отделене балхапа бувзабенна ба. Дуккха къахьега а ха дIаяхийта а йийзар керда гIанд хьаде а арахеца а Iомадара, из деча ерригача отделеней болх мабоаггIара ритм йолаш вIаштIехьбаккхара.

Из керда продукци арахеца фабрика коллектив Iомаяла йолаяларо Iоткъам бир паччахьалкхен план кхоачашъяра. Бакъда, хIанз план кхоачашъяра го-новкъостал доал цох.

— Шеко яц, — йоах цеха мастера Зинченкос, — оаха семилетка тIехьарча шера план тIеxкхоачашъергхиларах.

Кердача гIанда хьалхара парти фабрика коллективо арахийцар май бетта. Из яхьийтар город Астраханерча Терешковай цIерахча теплохода гарнитур вIашагIтохара. Уж тайпа гIандаш дахьийтад Кисловодске керда гостиница хьаеллача а.

ЧIоагIа а дика а да соттаяь гарнитур еча Грознерча фабрика гIандаш. 2,5 бетта гаранти а йолаш арахец уж гIандаш фабрика коллективо.

ХIанз уж тайпа гIандаш дуккха а арахеца йолаеннай фабрика коллектив. ГIандаш махулла дикагIа хьадара уйла тIаяхийта къахьег фабрика коллективо, цу гIулакха лаьрхIа болхлошца семинарски занятеш ю.

Семилетка тIехьарча шера план кхоачашъяра тIехьа социалистически яхь а лаьца болх беш я хIанз фабрика бригадай коллективаш. Шеко як фабрико ший паччахьалкхен план кхоачашъергхиларах а къахьегамхой хьашташ кхоачашдеш керда продукци шортта арахецаргхиларах а.

М. Чахиева текст.
И. Плиева суртаж.

7 бетта план кхоачашъяьй

Семилетка тIехьарча шерара паччахьалкхен план толамца кхоачашъяр дукха шерра социалистически яхь йоаржаяь хьинаре къахьегаш я рудни йоацача гIишлой материалий Грозненски управлене болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наьха коллектив. ТIагIерттаи хьинареи къахьегаш чакхдаьккхар хьалхара ах шу. Валови продукци арахецара ах шера план кхоачашйир 106,1 процент. 1964-ча шера хьалхарча ах шера яьккхачунца нийсйича 4,3-аза дегIаенай арахеца продукци.

План — социалистически предприяте закон. ГIишлой материалаш арахецара хьалхарча ах шерара паччахьалкхен план кхоачашйир дуккха ахча а кходеш. Масала, продукцега дIабода мах планах лаьрхIачул совгIа лохбар бахьан долаш 26 эзар сом ахча кходир ерригача управлене гIолла хьалхарча ах шера. 1964-ча шераца нийсбича дикка лохбеннаб арахецача массе тайпарча продукцега дIабода мах.

Иштта толамаш даха коллектива низ кхьчаб халача балхашта механизаци ярах, къахьегама овсарле а, продукце дикал а лакхъеш къахьегарах.

ГIишлонхой ден сийна социалистически яхье а яьнна, управлене коллективо 19 июлага кхоачашъяьй ворхI бетта план.

Управлене коллективе къаьстта дика къахьегаш я «Аргун» яхача поселка юххерча карьера Неверова, Агамерзоева кулгалдеш йола дробильщикий бригадаш. ХIара бетта планаш тIеxкхоачашъю цар.

Болх кхы лаьгI а ца беш шера план 15-ча декабрага ше кхоачашъергхиларах тешам бенна я управлене коллектив.

М. АЛБОГАЧИЕВ,
рудни йоацача гIишлой материалий Грозненски управлене производственно - технически отдела начальник.

ШОЗЛАГIА ПАЙДА ЭЦ

«Малгобекнефта» НПУ № 1 йолча кIоарга бурув детта контора укх тIеxхьарча бетташка мара хиннаяц рентабельни. ХIанз лоархIамегIа йолча хьокхамех план тIеxкхоачаш а еш паччахьалкхенна пайда а телаш хьайоагIа № 1 коллектив.

Са къаьстта белгальяккха безам ба утяжелитела регенерацена дIайодаш йолча материала кхом беш йола параметр. Утяжелитель кIезигагIа дIаяхийтара лоархIамера кхоачам ба скважинашта бурув тохача хана шишегIа хьахулача безача топпара маркхала регенераци яра. Запасни емкосташ ца хилар бахьан долаш из маркхал дуккхача боарамах хица дIаухийт. Кхо эзар тоннага дIаккхоачиштта дIаккхувса маркхал хIара скважине. № 1 инженерно - технически болхлошеи бурув деттача мастерашеи техсовете лаьрхIар утяжелителах шозлагIа пайда эца.

Баьча балхо хьахьокх утяжелитела регенераци яра бахьан долаш скважина бурув деттача хана шера дIайода утяжелитель 50 — 60 процент кхое вIаштIехьдаьннилга.

И. ЕВКУРОВ.

ГIИШЛОНХОЙ ДЕННА НАКЪА ДОЛХАШ

Хьалхарча ах шера план 127 процент кхоачашъяьй, итташ эзараш сом паччахьалкхен ахча кходаьд гIишлон-механизмаш дикагIа пайда хургболаш лелаю № 9 йолча гIишлой-монтажни управлене.

ШоллагIча квартала тIеxхьарча шин бетта Грозненски химически комбината спирта цхьоалагIчеи шоллагIчеи артIашта ремонт, реконструкци еш бар дукхагIбола болхлой. Цхьабакъда, цу ерригача хана юха-м сацанзар полиэтилена керттерча объекташкара, Грознерча электромеханически заводера Черноречье яхача поселке нах чубаха цIеной хьалдечара балхаш. Низ ца кхобеш къахьийтар тха инженерно-технически болхлоша Байсангуров Хьамзата, Попов Вадима, Бычков Ивана, Двушинский Анатоле, кхычар. Болх хьалкъалца вIаштIехьбоаккхар къахьегама толам баккхара дешаца къахьегампа а дог урауттадора цар болхлой коллектива. Цу бехктокхамерча деношка шин сменах, хIаьта цхьаццанахьа кхаь сменах бергболаш вIаштIехьбаьккхабар болх. Ах шера план кхоачаш а тIеxкхоачаш а яра юкъа новкъостал а дир цо.

ХIанз гIишлонхой ЦIей гарга кхоачаш латтача укх деношка № 2 йолча СМУ гIишлой майдашка геттара лакхлуш латт къахьегама толам. СМУ-9 гIишлонхоша шоай торонашка а хьежа гIишлонхой Ден сийна гIанийцад укх тайпара декхараш: Черноречье яхача поселкера 64 квартира йола цIеноши берий беши гIишлонхой ЦIей тIаккхоачача деношка эксплуатаце дIаяла, 7 бетта план ханал 10 ди хьалха кхоачашъе, планал 1,5 процент къахьегама овсарле лакхъе.

СМУ-9 хIара гIишлон участко массаза а тIеxкхоачашъю производственни план, кходу паччахьалкхен ахча, лакхъю къахьегама овсарле, тоаю гIишлой балхий дикал.

Черноречье яхача поселке нах чубаха цIеной, культурно-бытови гIишлош хьалъеш я коммунист Труфанов Григорий керте латта участок. План 121 процент кхоачашйир, 12 эзар сом кходир, кхыдола хьокхамаш а тIеxдика кхоачашдир цу участка коллективо. Цо ханал хьалха эксплуатаце дIаденнад химически комбината 64 квартира йола цIеной. Константин Григорьевич Круглов керте латтача № 4 йолча участка коллективаца социалистически яхь лелаеча № 1 йолча участка коллективо гIишлон балхаш вIаштIехьдахара масалаш гойт массанена а.

Къахьегама толамаш дахара боккха лоархIам болаш ба гIишлонхоша юкъе баьржа коммунистически къахьегама тIехьара болам. Цо ди тIехьа совдоах толамаш, кердача лакхаленашка кхувл гIишлонхой. Цунна тешал деш да коммунистически къахьегама бригада доаха толамаш. Царех я коммунисташа, производства ветеранаша Маслова Владимира, Говоров Михаила, Кузнецов Ивана, Кудрявцев Петра, Димов Ивана бригадаш. ГIишлой майдан тIа боккхача безамца, доккхалца йоах цар цIераш. ХIанз сентябрь бетта чотах болх беш я уж бригадаш. Опыт йолча Дураев Лемас кулгалдеча слесарий бригаде ялх къамах бола нах ба болх беш: нохчий, гIалгIай, белорусаш, эрмалой, эрсий, кхыбараш. Цхьабакъда, цхьа девал санна барт тайна-м ба бригада членаш. Цунах лаьца дика аьлар бригада члена Медов Iалихана.

— Се болх беш волча хана сай цIагIа, вежарашта юкъе волаш санна хет сона.

Дешарцара безам чIоагIа айбеннаб СМУ-9 болхлой. Сайрийна заочни техникумашка, институташка дешаш ба дукха гIишлонхой: Абрамочкин Виктор, Тихонова Мария, Горлова Валентина, Мазиев Александр, Ремизева Раиса, Арбузова Лидия, кхы дуккхабараш. ХIаьта, СМУ-9 болх бечарех 40 процент сайрийнарча школе дешаш ба. Йолаш йолча ерригача торонех пайда эцар хIара болхлочун декхар а хинна дIаэттад. МоллагIа а цхьа материал йоацаш бисача, из малагIчунца хувца мегаргья, фу дийча бакъахьа хургда хьож дикагIбола болхлой. Бехктокхаме а боккхача доархIаме а йола семилетка гIишло я 212-гIа корпус. Радиоактивни хьисапе полиэтилена обработка яра балха лаьрхIа я из. Укхаза дIаяхийта езаш яр 2000 совгIа кубометр бетон. Из йотта еза ханаш нийкъало яр. ХIаранена юкъе ди-бийса а долийташ диазза йотта езаш яр бетон. Бетонщикаша Багаева IайнаIа, Межидова Цорхе, Солдатенко Валентинас, Ильина Надеждас, арматурщикаша Сироенко Павела, Шевченко Ивана, Сачко Анатоле, кхычар цхьа барт болаш хьинаре къахьегарах ший ханнахьа етта яьлар бетон. Кхо смена вIашагIа а елла дир цар уж балхаш.

Доккха дикахетар хулаш да йолаш йолча торонех пайда эцарах лаьца йола предложенеш болхлоша шоаш телаш хилар. Лоацца аьлча, доттагIало, социалистически яхьо, торонех пайда эцаро сиха а дарегIа а гIирсаш хьалде тардолийт гIишлонхой.

Ш. МАХМУДОВ,
тха штате воаца корр.

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

Лакхача къахьегама толамаца семилетка тIеxхьара шу чакхдаккхара ерригa торонаш оарцагIа а яьха къахьегаш я Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача установкай коллективаш.

Доахача къахьегама толамаца белгальяьнна я коммунистически къахьегама цIи лелаеча нов. Горбатенко керте латта № 43-1 йолча установка коллектив. Валови продукци арахецара ворхI бетта план 20-ча июле 101,5 процент кхоачашъяьй цо. Ер бутт бовлехьа тIабоагIача бетта чотах эзараш тоннаш продукци арахецаргья тха коллективо, — йоах установка начальника нов Горбатенкос.

Укх тIеxхьарча хана цхьа моттиг нийсъеннаяц технологически режим толхаяь.

ВорхI бетта план ханал иттех ди хьалха кхоачашъяьй нн. Широкова, Белова, Хасанова кулгалдеча установкай коллективаша. КарагIдаьнначох кхоачамбаь ца Iеш, къахьегама темпаш кхы тIа лакхъеш къахьегаш я уж коллективаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

БЕЛОРУССКИ «БАКУ»

Волжски, сибирски, среднеазиатски «Баку»... Советски Союзе иштта «Баку» аьле цIи йоахаш да дукха мехкдаьтта доаллача моттигех. ЦаI шоллагIчоа тIехьа ювлаш гучаювл уж моттигаш: чот яь варгвоацаш йIаьхий хинна хиннай советски лаьттан чухьенаш. ХIанз хьаккхашта ювца йиш йолаш я белорусски «Баку» а.

Белорусски мехкдаьтта дувца дукха ха я. Долга хьагучадаккханза а мел миллиардаш шерашка латт ца хал гаьнарча хана дена девона чухьенашка тхьайса латта а из дувцаш ира дискуссеш Iилма гомашка а практикашта юкъе а хиннай.

— Цхьаккха мехкдаьтта да а дац, хила йиш а яц Белоруссе! — тIагIертта йоахар цхьаннеша.

— Мехкдаьтта долаш да Белоруссе! — кхы кIезигагIа тIагIортам боацаш йоахар вокхар.

Журналиста декхар кхоачашданза ца воала со уж къовсамаш зувш а се маварра бIарчча «вокхар» оагIонгахьа а вар. Белоруссе мехкдаьтта коралар ловш со хилар-м бакъ ма дий.

1963 шера бIаьсти Белорусски ССР Паччахьалкхен производственни управлене керттерча геологагара Василий Торбеевгара интервью ийцар аз.

— Дукха ха яц, — йоахар цо тIаккха, — Белорусси геологически тохкама района хьакъехьа ер ма дий ала хьахила хIама доацаш хилар, укхазара леха гIомаргара, лоабатагара, кхерагара, торфагара дIайиккха кхы хIама ца хилар лерхIаш хинна. Из хьаллоатталу «Iилма» миф яр, хIаьта дикка чIоагIа ший лард йолаш а яр из. Белоруссе геологически вIаштIехьдале цхьа ший тайпара я: ерригача территоре пайданера оахкалаш хила мега ерригa овлангара отложенеш ледникови порозай чIоагIача кхолларо хьелаьь я.

Цхьабакъда, из къамаьл хула ха хьаоттача юкъагIа белорусски геологаша йоацача яьккхаяр белорусски лаьттан ченашка хIама дац яха миф. ТIом йистебаьнначул тIехьагIа дукха ха ялалехьа Минскагара бIаь километр къулбехьа гучаяьккхаяр ше морг кхы йоаца кхера бола а калийни а тухаш доакха моттиг (из вай планете эггара йоккхагIчарех йола моттиг хила мегаш йолга лерхIаш да), гучаяьлар иштта термальни хиш, хьагучара кхерая кIир.

— ХIаьта мехкдаьтта? — лоралуш хаьттар аз.

— Мехкдаьтта а долаш да Белоруссе, — тешам бенна аьлар керттерча геолога.

— Иштта яздергда-кх вай из ,— гIадвахар со. — Дувцилга йоаццаш бакъ да Белоруссе мехкдаьтта долга, цхьабакъда...

— Ай, мичара! — цIогIа даьлар соца къамаьл дечун. — Ишта мегаргдац. Мехкдаьтта-м долаш да, цхьабакъда, «дувцилга йоаццаш бакъдар» хIанз а шушилга чу мара дац.

— Из фуд — «шушилга чу» яхар?

— Из да-кх. Шовзткъеи дийтлагIча шера Белоруссе къулбехьа, Ельска уллув, цхьан скважина кIеж йолаеннаяр. Догдоахийла дукха яр... Эцаш махиллара, образецаш хьайийцар. Из да-кх шушилга чура мехкдаьтта...

— ХIаьта цу хана дена?...

— Цу хана дена хIама а дац, — ше цунна сагота воацчогIа аьлар керттерча геолога. — ХIаьта а Белоруссе мехкдаьтта долаш-м да. Из доацаш хила йиш яц. Цунах лаьце яде Iа из корадаьчул тIехьагIа. Цхьаккха тайпарара «цхьабакъда» а доацаш...

«Цхьабакъда» а доацаш дола мехкдаьтта корадаьд соахка гурахьа. Тохкам бара йолча эггара кердагIча методашцеи средствашцеи кийчбенна белорусски геологаш республика малхбоалехьенкъулбехьа, Речица яхача города уллув лаьттан чухьенаш тохкаш хинна, цига массехк скважина а йолаяь. Соахка гурахьа царех кхаьнне чура промышленни мехкдаьтта доладелар. Къаьстта а гIадбигар № 8 йолча скважино. Деннеи бийсаннеи ши бIаь кубометр лора цо.

Из «шушилг» яцар. Из дар «цIенхашттара» промышленни мехкдаьтта, дизза доал дола белорусски «Баку» хилара заявка.

Кхы а хьинарегIа хила яьлар № 6 йола скважина. Из «тохаелар» соахка гуйра тIехьаяххача хана. Iаьржа, яьржа йола мехкдаьттан газийн кIеж ткъаьиттех метр лакха урагIъяхар. Хьаьръяьнна ялхлагIъяр «теяь» бала ца могаш кхо ди даьккхар геологаша. Пробанна эксплуатаци яро хьахьекхар: ялхлагIчун дебет — 480 «кубик»...

Белорусски промышленни мехкдаьтта долаш хилар дувцилга йоаццаш дола бакъдар хинна дIаэттад. Из хIанзлехьа а ухаш да цIи хезача «Дружба» яхача нефтепровода турбашка гIолла. Волгерчун низ болча тоатолах дIа а детталуш. Тохкамаша хьахьекхад дикалга диллача речицки мехкдаьтта украински бакински дарел эсалагIа доацилга.

Хьажалаш хIаьта вайна бIаргагучча хьадеш латтача белорусски «Баку» исторега. Тохкамаш делга дIахо додар, тIа-тIа йоккхагIа территори чу а лувцаш. Доашхаделар вайна гучаяьннар Iалаьмате йоккха «Iаьржа дошув» доалла моттиг хилар. Бакъдар аьлча, геологаш из мел дукха доалл хьаала дика лоархIа ца беш, цифрашта цIаьрмата ба. ХIаьта из нийса а да. Iилма болх, хIаьта практика бар вIалла а даккха хIама доацаш дола бакъдараши нийса цифраши йолаш хила беза. Бакъдар аьлча, тIа-тIа дукхагIа дог гIоздоаха хабараш-м ух геологически тохкама районера, цар сенна харцъяь дIайоах скептикий прогноаш. Мехкдаьтта леха майда шерагIа хулаш йоагIа. Бурув деттара вышкаш малхбузехьа, Осташковичашкахьа, Светлогорскагахьа гIа боахаш йолх.

Керда шу хьатIаотташ Осташковически майда тIа кхычарца якка йолайир № 2 йола скважина. Наггахьа мара хулаш доаца ираз долаш хинна хиннаяр «шоллагIъяр». Июнь болалуш «тохаелар» из. Речицана уллувра ялхлагIъяр а санна. Из дар геологашта хьалхашка этта хоза а... дикка унзара а сурт. Дашха дезаш да, шийца кхы гIулакх а доацаш, бIарзхьежаш волча сакъердам боалаш йолча низ болча урагIа ухача мехкдаьтта кIежо разведчикаш гIадбигарал совгIа, чIоагIа унзарбоахаш а хилар. Цу тайпарча «хьаьръяьннача» скважинах цхьа унзара хIама хилар лерхI бурув деттараша. Цунна-м цхьа цIера сийг мара мича эш гIозбалар доакъазал яр хинна дIаэтта.

ШоллагIъяр тIехъяьлар. КIоаргалара тIатоIам, сега тIоа санна сих а бенна. 125 атмосферага кхаьчар, цхьа иттех минут ялалехьа шиъя ахи километр йIоахала турбаша мехкдаьттах хьал а йизар. Бурув деттарий — йоккха опыти Иосиф Рудаковске говзали хинна мара юхакъовлалургьяцар «хьаьръяьнна» скважина.

Дог гIоздоахеи «шоллагIчоа» хиннар а санна дола кIезиг-дукха унзареи гIулакхаш хиларга хьежаш ба хIанз белорусски мехкдаьтта тохкараш. Дукха ха ялалехьа ше йолга ма хойтаргдий хIанззолца ца яйзача моллагIа яле а йолча буровойс. Городашкареи наькъашкареи гаьна йоаллача мугIарерча скважина «Iунал деш» болча брезента дувхор тIадувхача наха дукха ха ялалехьа хозаргда гIоръяьннача фонтана ду тата. ТIаккха ка дларо кIеззига бIогора баьхача цар, цхьанне вокханна хьокхаш, вIаший юхьмарех хьекхаргда. хIаьтта девонски пласта тIара кIеж теха арамохкадаь кIезиг-дукха цIеча бесара мехкдаьтта... хIаа, хIаа кIезиг-дукха цIеча бесара, хIана аьлча «Iаьржа дошув» — алхха Iаьржа дац...

ХIанз Речица, Светлогорска районашкеи Осташковически структуреи, деннеи бийсаннеи 150—180 тонн а Iовш, мехкдаьтта телаш массехк скважина я. Речицки мехкдаьтта доаллача моттиге Белоруссера духхьашха йола мехкдаьтта промысел йиллай. Укх деношка мехкдаьтта арахийта яьннай цига кхы цхьаькха — нийслагIа скважина.

Цу ювцаш йолча гучаяьхача мехкдаьтта доаллача моттигий мах баь вала хала да. Корадаь промышленни мехкдаьтта, Доккха Мехкдаьтта, дукха нах бахача районе, химически яр а тIехьа йола индустри чIоагIа дегIаена йолча, низ болча транспортни магистралашта гаьна йоаццаш йолча моттигашка ма корадаьдий.

Борис УСТИНОВ,
АПН корреспондент.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI 27 июль, 1965 шу.

КПСС ЦК Пленума решенеш—вахаре!

ТIАДОАГIАЧА ШЕРА ХЬУВКЪАМА ЛАРД ЙОЛЛ

Юртбоахама культурай лакха хьувкъамаш хилийтара эшача лоархIамерча хьалех цаI да дика ги. Дика ги лакха хьувкъамаш долча участкаш тIара мара доаккхалургдац. Эггара лакхагIа хьувкъамаш долча гин дикал чекха яйя дIайоал, нагахьа санна из лохарча агрофоне кхедеш хуле.

Укх деношка ка бола ялаташ чуийца яргья республика совхозаши колхозаши. Дукхача районаша хIанзалехьа а рапорташ тел ялат кийчдара паччахьалкхен планаш кхоачашъяь хиларах. Республике эггара хьалхагIа паччахьалкхенга ялат дохкара планаш кхоачашъяьй Гудермески, Шаьла, Сунженски, кхыйолча районаша. Ялат кийчдара паччахьалкхен план кхоачашъяь яла гарга я республика юкъейиса районаш а.

ХIанз юрта боахама къахьегамхой декхар да хьувкъам чуийца, хIара боахамо ялат кийчдара план кхоачашъяларца, хIаьта ишта планал совгIа паччахьалкхенга ялат дохкарца цхьана тIадоагIача шерарча хьувкъама лард йоллилга — зябь оахилга, гурахьа дув ялаташ дIадера лаьтта а ги а кийчделга. Декхар да уж дикагIча ханашка а дикал лакха йолаш а дIадувлга.

Соахка дувлийта гIалаташ укх шера дувлийта йиш яц. Соахка дукхача районаша вIалла а мергаргдоацача тайпара тIехьадувлийтадар гурахьа дув ялаташ дIаде лаьтташ кийчделга. Гурахьа дув ялаташ керда аьхача, лерттIа кийчданза долча лаьтташка дIадувш хилар, ялаташ дIадера балхий агротехника телхайир. Из бахьан долаш Наурски, МалгIабика, Грозненски, Наьсарен, кхыча районашкарча дукхача боахамашка дикка дукхача майдаш тIа гурахьа дийна ялаташ во хьийкъар.

Укх шера юкъера дIаяккха еза юртбоахама балхаш чакхдахара аргIаш ехкара йола харцахьара практика. ХIанз ялаташ чуэцарцеи доакъараш кийчдарцеи цхьан ханна вIаштIехь даккха деза ялат чуийца майдаш гурахьа дув ялаташ дIадера а санна, ишта зяба а оахилга.

Гурахьа дув ялаташ дIадера лаьтта кийчдара дикагIа дола хьисап да из ах пар баь кийчдар. Ах пар баь лаьтта кийчделга да ка бола ялаташ а кхыйола хьалха хьайоала культураш а чуийца мукъадувла кхаш уж чуийца йоалдашехь а пхьадаш йоаххача нохаращца кIоаргга оахилга, оахама тIеххьа агрегато макхаш а доакхаш; кхы а дикагIа да комбинированни оахама агрегатаца аьхача. Цул тIехьагIа, догIаш делхарга хьежжа а оасаца баьцаши чуэцача хана Iодежа гии тIахьайча а, пара беча тайпара культиваци а ю, макха а боакх. Лаьтта ах пар баь кийчдар гурахьа дувча ялаташта меттел, бIаьстий ювча культураашта а пайдана да. Ах пара тайпара ший ханнахьа а дика а кийчдаь лаьтта цIенача парал лоадама хIама эсалагIа дац. Из бакъду вай республика сорташ тахкара участкаша дуккхача шерашка дьахача земаша хьахьувкхараша.

ХIанз гурахьа юв культураш дIаера лаьтта оахилга вIаштIехьдаьккха ца Iеш, ший ханнахьа зябь оахилга а Iалащде деза. Зябь аха еза ерригача 1966 шера бIаьсти дIаювргйолча культураашта лаьрхIа. Цу тIа а ала дезаш да юххьанцара зябь бIаьсти юв культураш дукхагIа хьувкъаяра геттара бокхача лоархIамера йолга. Цхьабакъда, цунах дика беркат даргдац нагахьа санна ахка чакхдаллалца Iунал а деш, цIена лоаттаеш из ца хуле. Ах пар беш лаьтта кийчдара система лелае еза хIара кхай къоастамболлаш долча хьалашка хьежжа. Кхетош ма дий укхаза, кхыдола агротехнически гIулакхаш деча а санна, шаблон хила йиш йоацилга.

Ах пар баь лаьтта кийчдарца пхьана дуккхача боараме лаьтта кийчде деза ишта хьалхагIа лущильникашца къовхаш тIагIолла аха я аьха (цу тайпара кхозза аьхача дикагIа да), цул тIехьагIа диззача кIоаргалла ахарца.

Гурахьа юв культураш дIаера ший ханнахьа лаьтта кийчдар дукха а зябь ахар дукха а хье ца долийташ вIаштIехьдаккха деза кхаш чахи чуийцачул тIехьагIа лаьтта юсача кхыча хIамаехи цIенделга. ХIара колхозага, совхозага, отделенега, бригадага, агрегатага лаьтта ахара план-график хила еза. Лаьтта аха оттае еза хиланза яргйоацача дукхалла тракторащ, болх шин сменах берггболаш вIаштIехьбаьккха хила беза. Дийнахьа ялат чуэцачеи доакъараш кийчдечеи болх беш йола ерригa тракторащ а бийсанна оахамаш деш хилийта еза.

Вайна чIоагIа лоархIаме да, гурахьа юв культураш дIаера ший ханнахьа лаьтта ахарали бIаьсти юв культураш дIаера зябь ахарали совгIа, балхий дикал хоадамболлаш лакхъелга а. ХIамаш дIае лаьтта кийчдара тIехьара къовсам совхозийи колхозийи кулгалхой а специалистий а юкъмоттиге латташ хила беза. Эггара хоадам боллашагIа бола къовсам доаттабанза барган брак ерaшца, лаьтта тIеха оахаращца, боалаш юкъе дуташ оахарашца, лерттIа пийсдаь доацача нохаращца оахарашца.

ТIеха е боалаш юкъе дуташ аьха участкаш хьанйергйоаца, цунна бехкебараш бехктокхаме увзаргбола порядок оттае еза.

Оахам мел кIоарга да тахкара хIара кулгалхочунга, специалистага, трактористага, учетчикага, бригадирага, отделене управляющега хила еза деленеш а йолаш йола кIоаргал дистара линейка, хIаьта оахам мел кIоарга ду хаддаиза ший хан-ханнахьа хьежа а беза уж.

Кхай йовхьаш дика аьха хила еза. Кхашка культура леланиза ярггьяц.

ХIанз геттара бокхача лоархIаме да оахама кIал удобренеш, эггара хьалхагIа моттигераяр ухийтилга вIаштIехьдаккхар.

Дика вIаштIехьдаьккха оахамаш де йолаенпай «Шалинский», «Гудермесский», «Октябра 40 шу» яха, кхыйола совхозаш. Цунца цхьан ханна Надтеречни, МалгIабика, дукхача кхыча районашкарча совхозашеи колхозашеи геттара лаьгIа леладу лаьтта оахилга, торо йоацаш чIоагIа тIехьадоах из геттара лоархIамера болх чакхбоаккхилга.

Гурахьа севооборота кхай хьалхагIа толашагIа йола культураш хиннача дикагIа йолча участкашка нийсдеш дIадеза даргдац гурахьа дувча ялатий ги. Гина лаьрхIа ялаташ дIадувча участкашка моттигера а минеральни а удобренеш яха еза, хIаьта дика агротехника а лелаеш Iунал де а деза царна. Гина лаьрхIа дIадув ялат лакхагIча репродукцей толашгIа дола ги дохийташ дIаде деза.

Гурахьа дув ялаташ дIаде сел дукха ха йисаяц. ХIаьта а Шелковской, Урус-Мартана, кхыча районашкара колхозаши совхозаши сихъеннаяц гурахьа дувча ялатий ги кийчдара гIулакха. Цу тайпарча хьалаца машар хила йиш яц.

Республика колхозашкеи совхозашкеи йизза торо я гурахьа ювча культурай а санна, бIаьстий ювча культурай а шоай доалахьарча гина шоаш Iалашъе. Укх гаргтахьарча деношка хIара совхозеи колхозеи йистедала деза гурахьа а бIаьстий я юв культураш дIаера план кхоачашъяра эшача диззача боарамех (хьажкIаш йоацаш) гин фондаш дIаоттаелга. Дерригa гина дола ялаташ махулла чехкагIа харжа а хержа, дIаlера кондиценека кхоачаде а деза бехктокхамерча нахага лораде дIадала а деза.

Гурахьа дув ялаташ дIадера ка маьхала йоалаш кийчо елга, балхий дикал лакха а йолаш, дикагIа йолча агротехнически ханацка уж дIадийна доахилга, хIаьта ишта ший ханнахьа зябь оахилга — юрта боахам дIахо айбара хьакъехьа КПСС ЦК мартовски Пленумо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашделга да.

М. ВРИДКОВСКИЙ,
Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама Министерства нерттера агроном.

СЕРДАЛА ШЕРАШТА ГАЬННА ДЕХЬАГIА

Адамаша толамца караерзаю космически аре. Цудухьа селхан а тIехьа абстрактни хийтта Вселенне дуккха йола проблемаш тахан къаьстта уйла тIаозаш я. Царех эггара а чIоагIагIа уйла тIаозарех цхьа проблема я лаьтта доацаш, сиглен кхыча планеташ тIа вахар хилар.

Эггара чIоагIагIа безам тIабодаш я Вселенне яхаш йолча хьаькъал долча цивилизацей проблема. Цхьа бахьан доацаш хиланзар керттерча советски астрономически учреждениех йолча Бюраканси обсерваторе дукха ха йоацаш хинна цхьа моллагIа йоаца совещани. Из яьар массехк шу хьалха Iилма-фантастически романий оагIонаш тIа еш мара ца хиннача проблеманъ хетаяь: кхыча космически цивилизацешца болча радиобувзама проблемана хетаяь.

Даьча лоархIамех вай седкъий система-галактике бIаь миллиард совгIа долча седкъаех цхьа миллиард гаргга долча седкъий шоай планетни системаш йолаш да. Кхетадеш ма дий, вахар хила йиш йолаш, хьаькъал дола дийна хIамаш тIайолаш хIаьта а, хIара планета хург ца хилар. Цхьабакъда, ишта дола хьалаш доа системаш вай лаьрхIача, хIанзарча замах хила йиш я чIоагIагIа дегIаьхка цивилизацеш тIайола миллион, кхыметтел массехк миллион а планетни системаш аьнна вывод ергьы вай.

Седкъашкара седкъашка долча наькъаш довзилга гаьнна тIехьагIа хургдола гIулакх хиларах тарра, кхыча космически дунений хьаькъал долча существашца радиометодий новкъосталца бувзамаш оттадара идеи хила а йоагIаш хьахул. Из тайпа декхар кхоачашдулургдолаш толамаш даьхад вай ханарча радиотехнико.

Искусственни радиосигналаш лаца йиш йолчарех цхьа торо я вахар тIадолча шин планета вIаши ду радиокъамаьл «хьалоаца далар». Цхьабакъда, цу гIулакха тIехь толам балар чIоагIа шеко йолаш да. Нагахьа санна ишта планеташта юкъе радиобувзам бале, тIаккха из хила боагIа эггара хьалха энергетически хьакъе эггара пайданегIарча, цхьан оагIорахьа берзабаь ира лостам болча радиоталгIей готтача пучокашца. Кlезига тешам болаш да космически аре гобоахача хана вай Лаьтта цу тайпарча цхьан пучока тIаниисдалар.

Цул тIех перспектива йолаш да, хетаргахь, чIоаггIа дегIаьхкача цивилизацеша космически аренашка ухийта радиосигналаш лувцар. Ала йиш йолаш да ишта йолча цивилизацешка массе а оагIорахьа йолха передачаш яра эша энерги я аьнна. Цунца цхьана лакхлу «керда «абоненташ» цунах дIаккхета йиш йолаш хилар, вешта аьлча керд-кердагIча цивилизацешкара йоагIа радиосигналаш лувца йиш хилар.

Iалальмате чIоагIа безам тIаозаш лоархIаме да къонача московски астронома Н. С. Кардашева даьраш. Энергеца кийчъяларга хьежжа кхаьтипана екъа аьннад цо цивилизацеш. Хьалхарча типах йола цивилизаци дегIаяра хIанзарча адамлен боарам тIа я. ШоллагIча типах йола цивилизацеш я шоай седкъан энерги караерзаяьраш, хIаьта кхоалагIча типах яраш я шоай галактикан масштабах энерги караерзаяьраш. КхоалагIча типах йолча цивилизацеша хIара секунда дIайохийт цхьан секундах хIанзарча адамлено йохийтачул 10^{25} дукхагIа йола энерги.

Цо оттаьча цивилизацей классификацех хана реальни йовкъашка ишттача энергетически боарама кхоачалургдий, аьнна хаттар отт. ХIанзарча адамлено хIара секундах дIайохийт $4^{10^{19}}$ эрг хула энерги. Экономически статистика даннех, из величина хIара шера 3—4 процент лакхлу.

Цу даннешка диллача хала дац адамле шоллагIча типах йолча цивилизацей болча дегIаахара боарамга 3200 шу даьлча кхоачаргхилар лархIа, хIаьта кхоалагIча типах ярашка — 5800 шу даьлча. Нагахьа санна вай планета тIа хьаькъал дола адамаш хьахилара истори 2,5 эзар шуи хIаьта Iилма истореи дерригa а 400 шуи мара ца хилара уйла йича, тIаккха уж-м дукха ханаш а яц аьнна вывод е йиш я. ХIаьта Iилмеи техникеи дикка сихагIа дегIаухаш хилара уйла йича, уж ханаш дикка лоацагIа хила тарлургда. ТIаккха «кхоалагIча типага» кхача йиш йолаш хулкх. Кардашева даьча лоархIамаша хьахьокх, вай хIанзарча радио-астрономически аппаратурана дIаязъюлургйола ишттал чIоагIа низ бола массе оагIорахьа лостаяь передачаш е могаргдолаш шоллагIчеи кхоалагIчеи типа цивилизацеш хилар. Из хургда нагахьа санна галактикай моттигерча системе шоллагIча типах йола цивилизаци е вай зем боахача Вселенне даькъа тIа кхоалагIча типах йола цхьа цивилизаци хуле.

Цу тайпара, ала йиш йолаш да космически аренашкара вайга, Лаьтта Iалальмате йlаьхий Iилма информаци йолеи хIанз а вай хьалувца Iомаланза йолеи искусственни радиосигналаш хадланза Iочуух, аьнна. Цудухьа цхьаккха результат ца луш йисача ОЗМА яха американски проект кхоачашъеча хана санна цхьацца долча седкъашта тIалийрза а ца лостам, дуккха седкъий гулденначахьа бIарчча галактикаш гулъенначахьа е, масала Андрамедай яраш санна, лостам болаш ишта йола радиосигналаш лехача бакъахьа хургда.

Естественни хьахиннача космически радиоталгIе эргайоахалургйийтеш искусственни радиосигналаш? Иштача радиосигналий башхало къоастае гIийртав Кардашев ший балха тIехь. Цо яьча выводех искусственни радиосигналаш эггара хьалхасьнашкара боарамаш геттара зIамига долаш хила еза. Цул совгIа, уж радиосигналаш ший хадлача хананашка хувцалуш, вешта аьлча цхьайола код йолаш хила еза, цхьайола информаци е еза цар. КIезигагIа духхьаленаш йолча частоташта искусственни радиосигналий интенсивность лакхагIа хургья. Шоай радиосигналаш дикагIа дIаэцара а царна кIезигагIа духхьаленаш хилийтара а тIа кхувш хила ма езий кхетам бола существаш. Кхыча советски Iилмахо вовзаш волча радиоастронома профессора В. Троицкена хетачох искусственни сигналаш частотай геттара готта оаса лоацаш хила еза.

Н. Кардашева лаьрхIай хетаргахьа йолча юкъарча тайпан искусственни радиосигналаш а. Укхаза белгалдаккха хьаштдолаш да космически радиоизлучени хьаялара искусственни характер къоастае йиш йола белгалонаш Iилмахочо теоретически къоастаяь хилар а.

Радиоизлучени хьаялара йовзаш йолча цу моттигех массехк я «дегабуам бе боагIаш», саьнгара боарамаш геттара зIамига а долаш. Цу моттигех йола ши источник — СТА-21-и СТА-102-и яхар гучаяьнна массехк шу мара дац.

Укх тIеххьарча хана Г. Б. Шоломицке хьалхле а лелаеш московски радиоастрономаша дуккха земаш лаьд «къайлагIарча» радиообъектай. Из деш пайда ийцар дика шаьрдаьча параболически долча шоайла вIашагIхеттача чухьежача бархI кизгах латтача цаI йолча волноводах ийс бетта СТА--102 яха источник 150-злеи СТА-102 яха источник 70-зеи йистар.

Земаш деш советски радиоастрономашта гучадаьлар цхьа сакъердаме хIама. Гучадаьлар СТА-102 яхача источника радиоизлучене интенсивность 100 ди гаргга йолча хана периодически хувцалуш хилар. Цу тайпара, гIаддайча а Н. Кардашева хьалхехьа теоретически мааллара искусственни радиоисточникий лерхIаш йола свойстваш санна СТА-102 яхача радиообъекта ши свойство я.

Нагахьа санна СТА-102 яха источник искусственни яларе, тIаккха ала доагIар, цун интенсивноста хувцамаш информаце передача «программа» периодически юха ювцаш хиларца дувзаденна да из аьнна. Теркал ца дайташ дусаргдац дунен аренашка яржача хана эггара а кIезигагIа духхьаленаш хулача радиочастоташка СТА-102 яхача источника излучене энерги эггара дукхагIа дIайолаш хилар а.

Кхетаде дезаш ма дий СТА-102 яхача космически станце искусственни характерах йола выводаш е хIанз а гаьнна хьалха хилар. Цхьабакъда, фуннагIа дале а космически радиообъектай керда тип гучаьннай, цар излучени Iалальмате чIоагIа уйла тIайохийташ я. ВIалла дукха ха йоацаш, укх шера апрель бетта США-рча Паламорски обсерваторе гучаяьлар ледара седкъа а болаш йола СТА-102 яха радиоисточник, хIаьта из седкъа вайна 7—8 миллиард сердала шу гаьна ба. Седкъаш излучене мощность мел я ха а йиш хилар. Из Iалальмате йоккха хилар — секунда 10^{44} эрг гаргга! ХIаьта из да, нагахьа санна источник искусственни яле, тIаккха, Кардашева яхачох, радиосигналаш яйт кхоалагIча, лакхагIча типах йолча цивилизаце.

Кхыча планета тIа яхача кхетам болча существашцара радиобувзам оттабьрг лоархIаргба вай. Хьанийца радиосигналаш кхеталургйий вайга? Кхыча дуненаш тIа бахарий метташ мича хов вайна. Из хало эшалургйолаш я, хIана аьлча болаш ба универсальни «космически» мотт — массанахьа а вIаши тара йолча математически отношеней мотт. Искусственни радиосигналаш естественни ярех къоасталургйолаш юххьанцара натуральни ряда вIаши тIехь - тIехьа долха числош, вешта аьлча, 1, 2, 3, 4, 5, и. кх. а. луш передача е еза. е кхы тайпа математически отношенеш яла еза. Дукха ха йоацаш голландски Iилмахо Ганс Фриденталь гIийртав къаьстта бола мотт — космоса лингвистика, е лоацца аьлча «Линкос» хьае. Цу моллагIа боацача метта ларде. да математически кхетамаш, гаргара дIа йоккха информаци дIаяла йиш хургйолча чоалханерча меттага воал.

Дика кхетадеш ма дий, кхыча цивилизацешца вай информацеш вIаши йовзийтаро кхетам болча существаша Iалам кара доаладара тIехьа лоаттабеча къовсама торонаш лакхъергхилар. Дуне довза йиш йолаш да. Вай Iилмеи техникеи, дIахо а дукхагIа дегIа ме йоагIа Iалама кIоарга а чоалхане а йола явленеш йовзарт а я, кара а йоалаергья сого. Цу е вокх космически цивилизаце яхаш яьккха ха йIаьхагIа ме хул, из дегIаяра боарам лакхагIа мел хул, дукхагIа хургья цо Iоаяь знанеш.

Искусственни радиосигналаш лохача хана кхыча дуненаш тIа бахараша шоай передачаш е йиш хургйолча талгIей йIоахалах дола доц отт. Цу хьакъехьа дукха тайпара хIамаш дийцад, царех нийсагIа малагIа да тIехьагIа ховргда. Хетаргахьа, кхыча цивилизацей сигналаш лахара эггара а дикагIа йола средство хургья цхьан ханна частотай тоъал йоккха диапозон чулаца могаргдола ерригa талгIей приемник.

Вокх оагIорахьа аьлча, адамашка хIанззе а я шоай оагIорахьара кхыча цивилизацешца бувзам оттабара космосе лаьрхха йола радиосигналаш яхьийтара эша кхоачамбола средстваш, хIанз радиофизика дегIадара хьале ишта йола радиосигналаш сердала массехк бIаь шерашка кхоачаш гаьна яла йиш йолаш я. Из да уж дIакхоачача зоне миллион гаргга седкъа хилар. Кхетадеш ма дий, вай хIанз а массе оагIорахьа лостаяь е радиоталгIей шеррача конусах йола массе оагIорахьара передачаш е вай энергетически торонаш ца хилар. ХIанз кхоачамбе боагIа шоаш къаьстта долча седкъашта тIаерзаяь ира пучокаш яхийтарца кхоачам бе безаш хилар.

Нагахьа лаьттара цивилизаци шецаI мара йоацаш еце, тIаккха хIанзарча радиотехника новкъосталца кхыча цивилизацешца бувзамаш оттадар де йиш йолаш хIама да. Тамаше хIамаш хулача хана дах вай. Шеко яц дукха ха ялалехьа адамашка кхыча дуненаш тIа яхача кхетам болча существагара Iалальмате чIоагIа дог-безам тIаозаргбола сведенеш кхоачаргхиларах.

В. КОМАРОВ,
СССР АН Ерригсоюзни астрономогеодезически общества действительни член.

Кердача дешара шера—тоъал книжкаш

РСФСР Министрий Совета чуйоагIача кепа йоазон Паччахьалкхен Комитето а, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюрос а чIоагIъяьча тематически планаца дувзаш Нохч - ГIалгIай книжни издательство декхарийла я хьатIадоагIача кердача дешара шера республика юкъерча образоване школашта а, хьехархой училищана а, пединститута студенташта а эша учебникаш арахеца. Издательства коллективо из бехктокхамера декхар сийленца кхоачашдир — ханал хьалха кепа а теха республика книготорге дIаденнад 38500 учебники дешара пособии. Издательства коллективо доккхал ду учебникаш арахецара паччахьалкхен план ханал хьалха кхоачашъярах ше даькъала еш кепа йоазон федераце Паччахьалкхен Комитето яйтача телеграммах.

Нохчий меттала арахийцад: нн. М. Чентиеваси В. Янгулбаеваи «Нохчий меттала грамматика—фонетикеи морфологии»; С. Эльмурзаева, Э. Солтаханова, А. Очерхаджиева «Дешара, грамматически упражненей книжка» — 3-ча класса. А. Мациева, Т. Закаева — 2-ча класса яздаь книжка; З. Джамалханова, М. Мачигова «Нохчий мотт» — педучилища 3-чеи, 4-чеи курсашта учебник; А. Мациева «Абат» — 1-ча класса. Дешара юкъерчеи лакхерчеи заведеней дешархошта а студенташта а Iоmае пайдана хургья филологически Iилмай кандидата н. Арсаханов Исраила язъяь «ХIанзара нохчий мотт» яха дешара пособи а авторий группаша 5—6-чеи 7—8-чеи классашта оттадаь «Наьна меттала литература» хрестоматеш а.

ГIалгIай меттала арахийцад: нн. З. Тимиеви М. Хашагульговеи «Абат» — 1-ча класса; А. Мальсагова, С. Озиева, И. Оздоева «Дешара, грамматически упражненей книжка»—3-ча класса; Л. Мальсаговаси, А. Мальсаговеи 4-ча класса яздаь книжка; хIаьта ишта 5-чеи, 6-чеи классашта С. Озиевеи, И. Оздоевеи яздаь «ГIалгIай меттала грамматика» а. Укх шера дуккхьашха кепа теха арахийцад н. В. Рыжкова 8-ча класса эрсий меттала яздаь дола «Нохч - ГIалгIай АССР-а географи».

Учебникаш арахецаш дика балхаш дир издательства редактораша нн. У. Гайсултанова, Ф. Аушевас, Н. Бенкевича, К. Абубакарова, Л. Юдинас, корректораша нн. А. Далуева, А. Музаевас, Х. Ужаховас, Л. Григорьевас, кхычар. Книжкай беттагаргаш а сурташ а башха-дика кийчдир художникаша нн. М. Магомаева, И. Бугас, Е. Токарева, М. Валинас, ишта кхычар.

Издательства заказаш ший ханнахьа а полиграфически дика а кхоачашдара, баркал ала доагIа И. Заболотни цIерахча типографе кулгалхоштеи болхлоштеи.

Типографе а издательства а болхлой коллективаша кхоачамхилал учебникаш арахецарца дика совгIат даьд республика школашкарчеи вузашкарчеи дешархошта.

З. МУТАЛИБОВ,
Нохч - ГIалгIай книжни издательства директор.

ЛОАРХIАМЕГIА ЙОЛА ТЕМА

Республика эггара йоккхагIчарех йола цхьа район я МалгIабика район. Укхазарча совхозий рузкъа духхьувла керттера хьаст лаьтта да. Хьаьна а беркате а да шин аргIа юкъера лаьтта. Ше дезаш, цIенча дегаца къахьегачун дог рузкъах диза кулг камаьрша кховдадийя безамехьоаст цо. Района ахархой къаьстта гIалбуташ белгалдаьнна дика хиннад укхаза укх шера ялат. Къахьегамхоша болх баьб КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъяра. Паччахьалкхено дIайиеча юртбоахама продуктай мах лакхбаро, хувцалургйоаца планаш оттаяро, юрта боахама дерригa доакъош чехкка дегIадоаладара эша торонаш хьахулийташ дола кхы а доккхий гIулакхаш даро дог ураоттадаьд ахархой.

«Хьалха кхашкеи хьайбай боахамеи шерра механизаци е торонаш яцар артела, — яхаш язду «Кавказ» яхача колхоза председатела нов. И. Шелеста «Ленина байракх» яхача городской газета тIа ше язъьча «КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъю» аьнна корта болча статья тIа — мартовски Пленумо шерра никъ хьабийлар боахам дегIабоалабара, юхаметтаоттайир колхозхой къахьега материальни безам хилара принцип, шоай производство дегIайоалае пар дола дог - безам. Цу хIамашта тешал ду укх шера бIаьсти колхозхоша даьча балхаша а. Ерригача бригадашка агротехнически дикагIча хана дIайийнай бIаьсти юви йола культураш». Газета тIа араьхай кхыйола материалаш а. Къахьегамхоша цар тIа дувц шоай общественни боахама планех, юви парте ЦК мартовски Пленумах йола шоай уйлаш, дагалаттараш,

Газето хан - ханнахьа арайоах «КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъяра» яхача рубриках материалаш. Район юхаметтаоттаьча хана денз газето дукха материалаш араьхай юрта боахамах лаьца — дIайийнача культурашка дика хьажара а уж чIоаггIа хьувкъаяра а къахьегамхой оарцагIбоахаш йола корреспонденцеши заметкаши.

Сихеи доа ца деши ялат чуэцар— из хIанз КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш практически кхоачашъелга да. Цудухьа газето къаьстта теркам тIабахийта язду ялат чуэцара кампанех, цунах хIанз керттера тема а лоархIаш.

Ялат чуэца ха тIакхоачаш, 6-ча июне газета тIа араьккхар «Дика чуэцаргда вай ялат» яха передовой статья. Цу номер тIа я «Ингушский» совхоза 3-ча отделене управляюще М. Алероева язъяь «Балхаш компдексах ду» яха корреспонденци.

> КЕПА ЙОАЗОН
> ОБЗОР

Ялат чуэцачара техника кийчъеш шоаш кхо па беш къахьийгачарех боккхача безамца дувц авторо, юви лоацачa хана техника дика тоае ховш болча механизаторий опыт. Цул тIехьагIа массехк ди даьлча газето «Лоацачa хана а вIалла доа ца деш а чуэцаргда ялат» аьнна парте городской комитета пленумах отчет елар.

Дена хьэттар ялат чуэца деза ди. 30 июне арадаьннача газета тIа ялат чуэца доладаларах йола массехк корреспонденци я. «Лоацачa хана, доа ца деш чуэца ялат» аьнна я парте горкома юртбоахама отдела заведующе нов. Куликова статья. Цу номер тIа я «Групповой методаца» Иха «Алханчуртский» совхоза керттерча агронома З. Кодзоева корреспонденци а. Цо дIайовзийт групповой методах ялат чуэцара опыт. «Цу методо эггара хьалха дер да ялат чехкагIа чуэца йиш хулийтилга. Ялат кхаьч-кхаьчача моттигаш тIара из чуэца тIайолх комбайнаш. ХIанз тха 21 комбайн кердача массиве болх беш я. Царна технически гIулакх делга дика вIаштIехьдаьккхад. Цу гIулакха массаза а комбайнаш йол— йолча лелаю оаха дIа-хьа кхувла мастерскеш. Из бахьан долаш кIезигагIа эшаш хул автомашинаш. ХьалхагIа хIара комбайна тIачIоагIдаь пишша машин лелайора оаха. ХIанз геттара кIезигагIа эш уж».

Дахо автора дувц механизаторашa хьийгача къих алапи далара оттаьча кердача системах. Комбайнераша Коноп енко Ивана, Цечоев Iалдал - Мажита, Ажигов Умат-Гире техниках бизза пайда эц. Царех хIаране хIара денна 35—40 гектар мукх чуэц».

Цу номер тIа я, самодеятельни артисташ кхай тIарча станашка» яха заметка. Цу тIа дувц ялат чуэца доладеннача хьалхарча деношка СоагIанчарча культура Цен бригадо кхашкарча къахьегамхошта мишта гIулакх ду.

Дахо йодача хана газето арайоах ялат чуэцарах йола материалаш.

Газето кIезига арадоах ялат чуэцача хьалха латтарий сурташ, ледара дувц ялат чуэцаш болча механизаторий дикагIа йолча опытах.

Ховш ма дий материалаш дукха е кIезига араяхарах а доацаш, царна ялат чуэцара дикагIдар лаха, наха толашагIдар дIадовзийта харах тийша царех боалаш бола пайда хилар.

ТIагIертта, дика йоашхаш дIайовзийта еза дикагIа йола опыт, цун чулоацам, цох боала пайда, газета массе а жанрашца ювцаш из хIаранега дIакхоачаргйола, хIаранена йовзаргйола хIама де деза. Цул совгIа газето къовсам лоаттабе беза дикагIйола опыт балха юкъехухьаргйола гIулакх вIаштIехьдаккхара а.

Газето кIезига арайоах критически материалаш, дувцац ялат чуэцача цхьайола коллективаш тIехьайисара бахьанаш. ХIаьта цар новкъостал дергдар цу коллективашта шоай кхоачамбоацараш дIадахара, дика болх берашкара хьокхам эцара, лакхбергбар газета тIа арайоахача материалех боала пайда.

Газета тIа хала лаха еза халкъий контролерий дуккхача тайпара бола болх бувна материалаш, партийно-паччахьалкхен тIахьожама органий балхах лаьца оагIонаш, цар балха опыт. Газето дукхагIа арадаха деза чIоаггIа лоархIам бола дешаш увттаду а кхоачамбоацараш критика ю а къахьегамхой письмош.

Газето кIезига кепа етт хьалха латтача механизатораша шоай опыт ювцаш йола материалаш. ДукхагIча даькъе царех язду газета болхлоша шоаш. Геттара кIезига я ялат чуэцара юххьанцарча партийни организацей, коммунистий лоархIам хьагойташ йола материалаш.

Газето къовсам лоаттабац ялат доалерашца цу тайпара моттигаш района колхозашкеи совхозашкеи йоллашехьа а.

Газета коллектив декхарийла я ялат чуэцара балхах массе оагIорахьа кIоаргга язде, цу балхацара кхоачабоацараш гучадаха, уж юкъера дIадахара наькъаш лаха. Диццалийта йиш яц хьайбашта доакъар кийчделга, дIайийнача культурашта лерттIа гIулакх делга, ишта цхьан комплексах де деза кхыдола гуйран балхаш а.

ЯХЬ ЯЬРЖАЙ

Денгара ди массала доал шерагIа яржаш латт Гудермесски локомотивни депо машиннаькъахошта юкъе Ерригсоюзни машиннаькъахой ди деддара яьржа яхь. ХIара денна дукхагIа хулаш латт беза мухь кхухьача поездашца лелача машинисташа дIабихьа мухь, кходаь доагор.

Иштта, 22 июле Гудермес — Прохладное яхача участке лелача беза мухь кхухьача поезда машиниста А. Полкова ший гIончаца А. Скалозубоваца цхьана дIабихьаб 4615 тонн мухь, цу цхьан рейсах кходаьд 395 килограмм дизельни доагор.

Цу дийнахьа Прохладное — Гудермес участка тIа машиниста С. Малиновске ший гIончаца А. Кузьменкоца дIайигар 3307 тонн мухь тIабола поезд, кходир 199 килограмм доагор.

Иштта дика къахьег машиниста Г. Щеголькова а (гIонча В. Авраменко) кхычар а машиннаькъахой цIейна накъа болхаш.

В. ПЕТРОВ.

Болх беш ба дешархой

Опытни участкашка тайп-тайпара культураш хьалкхееш ба Наурски района Мекенски станицерча юкъерча школа дешархой.

Ер шоллагIа шу да бригада 130 гектар йолча кхай тIа хIамаш хьувкъаю. «Россия» яхача колхозо деннал бригадана из кха. Соахка геттара раьза хилар дешархошта колхоза правлени, баркал аьлар царна колхозхоша а тIаийна социалистически декхараш цар толамца кхоачашдарах.

Шоаш тIаийна доккхий декхараш сийленца кхоачашде дагаболаш укх шера кхы а хьинарегIа къахьегаш ба дешархой. Цар лаьрхIад 100 гектарах хIаране тIара 35 — 40 центнер фуалъяьха хьажкIаш, 5 гектарах хIаране тIара 350 центнер шекара свекла чуэца, бархI гектара тIа йийнай ябакх, 400 центнер чуя лерхI из хIара гектара тIара, хIаьта кабуц 250 центнер йоаккхаргья гектара тIара.

Из шеко йолаш дац. 70 — 75 дешархо чувоагIача производственни бригадо ханнахьа а агротехнически бокъонаш лораеш а дIайийра хьажкIаш, шекара свекла, кхыяраш. Бицбаланзар уж лаьтта хьаьнде а, хIара гектара лаьрхIа ворхI-бархI тонн кхо диллар. Цкъа хIамаш дIаелехьеи тIаккха уж тIаяьлча подкормка лаьрхIеи шоаза минеральни удобренеш тайсай культураашта.

ХIанззе а гуш да дешархоша гIулакх деш йола культура дика хургхилар, хIана аьлча, оасарах цIена а цхьатарра дика тIаьнна а я уж. Шоай декхар тешшаме кхоачашдеш болча дешархошта юкъе хьинарегIа къахьегаш ба Блохин Петр, Неткачева Люба, Паукова Зина, Ряжских Слава, Токарева Таня, дуккха кхыбараш.

П. КУНИЕВ.

Оаха яздаьчох хиннар

Укх шера 20 июле тха газета тIа кепа теха араьннача «Пайда эца техниках» яхача корреспонденце тIа дувцар Ачхой - Мартана районе чуйоагIача «Лермонтовский» совхозе шоай йолча техниках бизза пайда эцац, къахьегама, политико - кхетама болх лерттIа вIаштIехьбаьнкхабац, механизаторий йоаихо яц яхаш.

Цу хьакъехьа Ачхой-Мартана юртбоахама производственни управлене начальника нов. Баматгиреева тхога язду:

«Сердало» газета тIа кепа теха араьннача корреспонденце белгалдаьха кхоачамбоацараш хинналга бакъ да. Къахьегами политико - кхетама болхи мела вIаштIехьбаннхар бахьан долаш совхоза директорагеи парторганизаце секретарагеи дIахо могийтаргдоацилга дIахайтад, хIаьта № 2 йолча бригада бригадир М. Умаров балхара дIаваьнкхав.

ХIанз ялат сихагIа чуэцара беррига низ тIабахийтаб оаха. «Лермонтовский» яхача совхоза ялат чуэцаш кхыча боахамашкара тIайоалаяь кхы а 8 комбайн я. Цига хьабаьхкача механизатораашта бийса яккха, делкъийга салаIа кхашкара станаши цIеноши кийчдаьд».

Дозан дехьара

Американски стервятникаша бомбаш чукхуьс, довнаш ду Вьетнама Демократически Республика нах бахача пункташка.

Сурта тIа: Винь яхача городе бомбаша дохадьча цIенна юхе вагIа кIаьнк, цу чу баьхаб цун дезал, а.

ТАСС специальни корреспондента В. Соболева сурт.

ДРВ МИНИСТРИЙ СОВЕТА КОММЮНИКЕ

Ханой, 24 июль. (ТАСС). Вьетнамски информационни агентствас хьахойташ махиллара, ДРВ Министрий Совето селхан кепа теха дIакхайкхаьй е коммюнике:

«Вьетнама Демократически Республика Министрий Совет дукха ха йоаццаш гулъеннаяр. Цига председателал деш вар премьер-министр Фам Ван Донг. Из гулъеннаяр ДРВ правительства экономически делегаци Советски Союзе, Китае, социалистически лагерерча кхыча вошал долча мехкашка ахарах хьахиннарий хьакъехьа йолча, цу мехкашца хиннача переговорийн новкъостал дарах йолча соглашенешта кулгаш яздареи хьакъехьа йолча премьер-министра заместитела Ле Тхань Нги, делегацена кертерчун докладага ладувгIар дукхьа.

Министрий Совет чIоагIа гIадъяха я уж визиташи переговораши йолча хана дуккхача доакъошка а ДРВ экономически делегацес оттаьча новкъостал дарах йолча соглашенешка а дуденна доккхий гIулакхаш белгалдаха, хIаьта Советски Союза, Китая, кхыча вошал долча социалистически мехкий партеншта, правительствашта, халкъашта кIоаргга баркал оалаш а я, США империалистий агресси эшаяр духьа вьетнамски халкъа Вьетнама герзаша кийчдаь низаш а халкъ а чIоагIдара моральни хьакъехьа санна, иштта материальни хьакъехьа а цар чIоагIа новкъостал деш хиларах.

Министрий Совето Вьетнама ерригга кадраш а халкъ а тIахьех къам кIалхардаккхара американски империалисташта духьал къовсам лоаттабара духьа ерригга халонаш дIаяха, шоаш тешам бенна хилар хьалкхаба, денал а творчески инициатива а дегIакхувла, вошал долча мехкаша деча новкъосталах Вьетнама экономика а къама оборона низаш а чIоагIдар духьа, Къилбаседен Вьетнам лорар духьа, мукъадалара тIехьа къулбехьен вьетнамски халкъо лоаттабу къовсам хьинаре хьалкхабар духьа дика пайда ийбе, Къулбехьа-Малхбоален Азе а дерригача дунен тIа а машар болаш хилийтара дика де.

ФРАНЦЕ МИД-а ВИКАЛО АЬННАР

Париж, 24 июль. (ТАСС). Французски правительство, хьалха а санна, дага яц 26 июле Брюсселе хьаелла езаш йолча «Юкъарча рынна» мехкий Министрий Совета сессе дакъа лаца. Франце из позици хилар бакъдир селхан французски МИД хиннача пресс-конференце МИД кепа йоазони информацеи отдела кулгалхочо Лебела.

Женеве юхаболалургболча герз дIадаккхара 18-не Комитета балха хьакъехьарча хаттара жоп луш, Лебела аьлар комитета балха юкъе Франце дакъа лоацарг ца хилар.

КАРАТЕЛАШТА ХИННА ЗЕНАШ

Ханой. (ТАСС). 1964 шерен укх шерах хьалхарча ах шерен Сайгон—Зиа-Дин районе къулбехьен-вьетнамски партизанаша американски тIема гIулакхера 1253 саги, хIаьта иштта австралийски а къулбехьен корейски а 16 салтеи вийнав, човнаш яьй, плен воалаваьв, яхаш, дIакхайкхаду Вьетнамски информационни агентства, из Освобождение яхача агентствас йоах а яхаш.

Невадера ядерни эккхийтар

НЬЮ-ЙОРК, 24 июль. (ТАСС). Селхан Невада яхача штатерча атомни полигоне лаьтта кIал кхы а эккхийтай ядерни устройство, яхаш хоам бу американски информационни агентстваша.

Демонстранташта даь таIазар

Массехк саг вийнав 17 июле Кито, Гуаякиль яхача эквадорски городашка правительствана духьалара демонстраци полице йохаяьча хана, аьнна хоам бир Рейтер яхача агентствас. Доал деча тIема хунтас Iаьдал дуталгеи мехка конституционни строй юхаоттаелгеи хьадехар демонстранташа.

Отставке бахаб министрий кабинета беррига членаш. Цхьан кIирах керда министраш оттаберзба аьнна дIакхайкадаьд хунтас.

Лаьцав кхо бIаь студент, оппозиционни парте дуккха членаш. Набахта веллав хьалха Эквадора президент хинна Камило Понсе Энрикес. Цхи хеза бола политически, профсоюза дукха деятелаш мехкара дIабахийтаб. Правительствана духьаларча демонстраце центр йолча Гуаякиль яхача городе бIуи танкаши чуэзай.

Ер фоторепортаж кепа техай Милане арадувлача «Эуропо» яхача еженедельника тIа.

Джексон яхача городера (Миссисипе штат) моллагIдола ахканара ди. Губернаторски дворецa лагIаш тIа—йоккха йоаца группа (аьрдехьара сурт). Уж пхи негр — ший диъ бер а тIехь Элен Буини кIайн-кхалсаг Джун Файнери. Цар бе йоахк США байракхаш, «Соцаде полицейски оакхарал», «Бокъо йоацаш хержача пхе оакхарий Конгрессменашка мандаташ дIа ма кхачийта» яха плакаташ. Ховш ма хиллара, цу штате неграшта бокъо лац хоржамашка дакъа лаца.

Шин кхалсагои диъ берои яьча пикета духьала Миссисипе штата полице наряд яхийтар. Ондача полицейскеша шоай низ хьагойтар (Юкъера сурт). ЗIамигача Антонегара, чIоагIа цо духьале ешшехьа, дIаьккхар американски байракхи плакати.

Протест дIаьккхар. Деррига а из мара дац - низ, Миссисипе штатерча Джексон яхача городе моллагIдолча цхьан дийнахьа хиннар.

ТАСС фотохроника.

Агитпоезд кхашка

Кхашкара ялаташ чуэца балхаш доладалале къахьегамхошта гIулакх де лаьрхIа агитпоезд вIашагIъеллар Надтеречни районни культура ЦIен болхлой коллективо.

Массехк автомашинах латтача колонна чуйогIа кинопередвижка, автолавка, книжкаш дIа-юха кхухьа библиотечка, кога гIирса ремонт ю мастерской.

Надтеречни района беррига къахьегамхошта доагIача бесса гIулакх де кхув агитпоезда коллектив. Кхашкарча станашка, шурийтоварни фермашка, тракторни бригадашка, совхозий токашка — уж ца кхоачаш цхьаккха моттиг йисац.

Дукха ха йоаццаш Кругловский яхача чхьагIар доаккхача совхоза токе хилар агитпоезд. Районни библиотека болхлой Хусиева Яхеи Джабраилова Розеи тайп - тайпара керда книжкаш, журналаш, газеташ дахьаш баьхкабар.

Боккхача безамца ладийгIар гулбеннараша «Вай ираз вай воай бе доали» яха Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен пединститута студенткаша яздаьча гуччахьарча письмога. Массава чIоагIа раьза хилар дIаяхача замах юхедиса во гIулакхаш дIадахара вай мехкараша къовсам лоаттабе аьнна айдаьча гIулакха.

Цул тIехьагIа, доладелар къахьегамхошта эггара хозагIа хеташ дар — художественни самодеятельноста концерт. Газиева Кейпас пандар а локхаш Заурбекова Зараси Белаева Моизаси тайп-тайпара иллеш даьхар. Къахьегам дукха безараш хестабеш, хIаьта балхах къехкараш, къаракъ меларaш бег а боахаш яр цар даьхача иллешта юкъера бегий байташ.

Геттара хоза хийтар массанена а «Сельхозтехника» объединене мастерскешка механик волча Х. Тарамова, Надтеречнерча почтальона В. Хутлиева, комсомолкаша К. Сагаловаси Л. Мустапаеваси даь тайп - тайпара кадай халхараш.

Шерра хьайийла я автолавка наIараш. Цу чура шоашта эша промышленнии кхачани тoвараш эца йиш я къахьегамхой, дезачоа мала шийла хий да.

Де хIама доацаш йисанзар агитпоездацара лор Кравцова Валентина Ивановна а. Токашка йола аптечкаш малагIча хьала тIа я хьежар, хIаьта царна эшаш йола медикаменташ а елар.

Дукха га йиш яц цхьана метте, кхычахьа а гIулакх де кхача езаш я агитпоезд. Цу дийнахьа из хилар Надтеречни чхьагIар доаккхача совхоза цхьоалагIчеи шоллагIчеи бригадашка.

Иштта денгара ди массаза дала кхашка къахьегачарна гIулакх деш хьайоагIа Надтеречни районни культура ЦIен агитпоезд. Къахьегамхошка дика, сакъердаме салаIийтарал совгIа цар къахьегама овсарле лакхлургйолаш дикка новкъостал ду агитпоезда членаша. Из цар вIаштIехьдоаккх дикагIболча юртбоахама къахьегамхой балха опыта пропаганда ярца, царна юкъера яхь шерагIа йоаржаярца.

Иштта шоаш дIакхаьчача къахьегамхошта гIулакх де гIерташ, салоIама ха царга сакъердаме дIайохьийташ ба агитпоезда членаш. Дика довз царна шоай декхараш, хIаьта уж кхоачашдара низ а хьинар а кходац. Къаьстта терко ю цар КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш вахара юкъе кхахьара, юртбоахама производство лакхъе кхашкарча къахьегамхошта дикка новкъостал дара, иштта кхы а.

Из дерригa дIадаьнначул тIехьагIа белгаллаккха деза районни культура ЦIен агитколлективо моттигерча художественни самодеятельносте дакъа лоацараштa дикка новкъостал деш хилар.

П. КОВАЛЬНОГОВ,
Надтеречни района «Путь к коммунизму» яхача редакце юртбоахама отдела заведующи.

Къахьегамхошта сакъердам

Укх деношка чIоагIа делхаш догIа доллаше а Наьсарен культура ЦIагIа дукха нах гулбеннабар. Тахан царна концерт оттадеш ба района художественни самодеятельноста артисташ.

ГIалгIай, нохчий, гуржий, кхыча къамий тайп - тайпара номераш кийчъьяр художественни самодеятельносте дакъа лоацараша Кавказе дахача къамий тайп - тайпара иллеш, халхараш, стихаш а яр концерта программа юкъе.

Геттара хоза хийтар гулбеннараша Б. Косумовеи Хамидовеи даьха «Со шун юрта воагIаргва», «Наьсарех дола илли», «Милая Джан» яха а кхыдола а иллеш, гуржийи хIирийи меттала Цогораеви Боциевеи даьха «Лирически илли», кхыдараш.

Цул тIехьагIа доладелар халхараш. ЧIоагIа тIоараш а детташ сцена тIа шозлагIа юха вийхар эригелаша къаман халхараш даь шин дешархо. Иштта раьза хилар уж Цуровеи Ясукевичеи даьча «Жок» яхача молдавски халхара.

Лоацца аьлча, къахьегамхой самукъдоалийташ, уж массава а раьза волаш дар «Илли сагаца дусе» аьнача девизах художественни самодеятельноста артисташа оттадаь из концерт.

В. МАРЗИЕВ,
собкорр.

Бовхьашка ша уллача лоаман доккхийча довкъаша го баь улл сигала бос бола Иссык-Куль. Иссык-Кула айма чура климатически хьалаш Iалаьмате дика да хьайбаш леладара.

Терски Ала-Тоо яхача лоамарча Джангылчак яхача бер чу альпийски даьгIенашка дажаш биткъа хьоаса бола тха долча киргизски породах бола 35 эзар устагIа, 800 говр, 1300 бежан да. Уж да Иссык-Кульски дуккхача колхозашта юкъерча цхьан «Улгулю-Джаш» яхача колхоза.

Колхозо хIара дийнахьа паччахьалкхенна дIалу Iалаьмате дикача дарбан малара — кумыса 300 литр.

Малалахь, малалахь, йоI, — йоах туристкага колхоза ремийга воаллача саго Асаналы Тагузбаева. — Кумыс чIоагIа пайдане да, киргизаша хозахета алац цунах «турпалий малар» аьле. Унахцlенача климата, лакхача лоамашкарча цIенача фево, башха-хозача Iаламо еррига Советски Союзера наькъахой тIаувз укх моттигашка.

Сурта тIа: «Улгулю-Джаш» яхача колхоза лакхача лоамашкарча даьгIенашка.

А. ПОЛЯКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Бахача наьха хьашташ кхоачашду

Наьха хьашташ дизза кхоачашде, тийга хIамаш дикен товргIйолаши хилийта гIерташ къахьегаш я Грозненски хIамаш тегача № 5 йолча фабрика коллектив.

Валови продукци арахецара ялх бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй фабрика коллективо. ДIахо йодача хана кхы а дикагIа къахьега лерхI болхлоша. Фабрикерча 18 бригада коллективо шерра социалистически яхь йоаржаьй хьалхара моттиг яккхара.

Цу яхье хьалха латтарех цаI я Дробышева Зоя Валентиновна керте латта маIача наьха кочамаш тегача цеха коллектив. Валови продукци арахецара ах шера план 103.8 процент кхоачашъяьй, хIаьта планал совгIа ерригача фабрика коллективо арахийца продукци 3,5 эзар сома маьха я. Планах сортность 91,5 процент мара йоацача 95.8 процент я цар. Карара кара тела Ше байракх а Дробышевас кулгалдеча цеха коллективага я.

Иштта лакха къахьегама толамаш даха мишта вIаштIехьлоал шун, аьнна даьча хаттара жоп а луш цеха керте латтача мастера нов. Дробышевас аьлар: — «Эггара лоархIамегIардар да хIара болхлочо ший декхараш довзаш, уж кхоачашдара ший низ ца кхобеш къахьегаш хилар». Технологически процесса маяххара дика къахьег цеха хIамаш тегараша. Къахьегама овсарле лакхъяра дукха кердадараш юкъехухь. Укх шера балха юкъейоалаяьй кочамашта икъа маха бихьача шолха ов деш йола метод. ХьалхагIа шозза бахьа белар маха. ХIаьта хIанз универсальни машина ши маха бахьа когилг а оттабаь бу из болх.

Рационализатораша механика Петросова, технолога Каменевас, мастера Гришковас укх шера кийчъяь 9 рационализаторски предложени балха юкъейихьяй.

Московскеи ленинградскии предприятей болах хьал а лаьца тегача хIамай дикал лакха хилийтара еррига шоай торонаш оарцагIъяьха къахьегаш ба цеха болхлой. Цига хIара цехага ший журнал да, цу тIа дIаязду брак хинна баракъа а из яьр малав а. ТIаккха из баракъа тийгачунга юха дIалу, пайдана доацаш хуле цунах боагIа мах а токхийташ. Иштта брак йолаш болх беча болхлошта прогрессивка а лац.

ХIара оршот дийнахьа инженерно-технически болхлой новкъосталца «Дикала ди» яха кийчача продукцега хьожа ди хул фабрике.

Фабрике арахецаш ярaш 12 моделах хIамаш я.

Бетта цкъа тикашка шоай продукци дIа мишта эц хьажа арайоал «Комсомольски прожектор».

КхоалагIчул лохагIа разряд йолаш болхлой бац цига хIанз. Болхлочо тийгача хIаманна юкъе сакхат ниийслойя, аттестата юкъера цхелагIа талон дIайоаккх е разряд лохъю. Юха экзаменаш дIаелча мара разряд лакхъяц. Цудухьа укх тIеххьарча хана из болх чIоагIа бехктокхаме болга кхета а даь, дуккхача болхлоша арахеца продукци дикагIа я.

Тайп - тайпарча къамех нах ба фабрике болх беш. Цхьа дезал санна барт тайна къахьег цар. Каст-каста цхьана кино, театре ух уж. Шоаш мукъа болча хана тикашка а ухаш шоаш тийгача хIамашта ийлархой раьза бий хьеж. 10 бригада коммунистически къахьегама цIи еннай. ХIаьта бархI из цIи яккхара къовсам лоаттабеш я. Укх шера 42 сага еннай из цIи.

Шеко яц цар дIахо йодача хана кхы а дикагIа толамаш доахаргхилар.

А. ЦОЛОЕВА.

Одесса. Операн балетеи Паччахьал кхен академически театр.
А. Фатеевеи С. Преображенскеи сурт. ТАСС фотохроника.

ПЕНСИОНЕР РАЙСОБЕСЕ ВЕНАВ

Старопромысловски райсобесе цуи коллектива инициативах балха юкъейихьай керда порядок: шоатта дийнахьа Iуйрийна 9 сахьат даьлча денз сайрийна 7 сахьат даллалца нах тIаийбелга. Укх деношка официальни балха ди йистедаьннача тIехьагIа цхьанна гIулакх эшаш бола нах тIаийбеш хилар отдела заведующи нов. Пашкова Зинаида Михайловна.

Официальни доацача дийнахьа 23 саг тIаийцар отдела заведующе З. М. Пашковас. Царех дукхагIбараш производстве балха хилар бахьан долаш райсобесе хьабахка мукъа боацаш лийннаб. ХIанз хIара шоатта дийнахьа нах тIаийбу райсобесе...

7 эзар пенсионерaи, 1.5 эзар дукха бераш долча ноаноштеи цхьаь бисача ноаноштеи гIулакх деш я Старопромысловски райсобес. Мел теркаме хила веза пенси пособеи гIулакха, шоай дега гIозалеи хинна цатоами буца баьхкача ужжал болча нахага ладувгIаш вола саг. ХIаьта пенсионерашка ла ца дувгIаш Iе йиш яц, хIана аьлча шоаех йоакхо ю цIа лоархI цар райсобесах, Социальни Iалашон органашка Iимерза къамаьл ду тIаийбеча нахаца.

Тайп-тайпара гIулакхаш кхоачашду райсобесо. Пенсионераш балха дIанийсбарали, цар дезалашта материальни новкъостал дарали совнагIа, райсобесо кхоачашду бераш яслешка, бешамашка, школашка - интернаташка дIанийсдари, дарбан гIулакха пенсионераш курорташка а санаторешка а бахийтари, доагIача боарамах пенси а хьожадеш пенсионни документаш лерттIа вIаштIехьдахари санна дола дешаш а.

ДIадахача шера курорташкеи санаторешкеи хилар Старопромысловски районера 25 пенсионер. Укх шера социальни Iалашон органий путевкаех бахаб дуккха пенсионераш.

Укх тIеххьарча 4 шера дукха хIама даьд Старопромысловски районе пенсионерий материальни культурно-бытовии хьалаш тоадар духьа. Цудухьа цар чIоагIа сий деши лоархIаши ба райсобеса болхлой.

Ала дезаш да, эзараш болча наьха материальни безамца бувзабенначa райсобеса дукха оагIош йолаши халеи болча балха тIа цхьадола кхоачамбоацараш хиларах. Цхьабакъда, керттердар да, уж къайла а ца кхухьаш, общественностага ла а дувгIаш кхоачамбоацараш дIадахара райсобеса кулгалхошеи коллективои боккха болх беш хилар.

К. ФЕДОРОВ,
пенсионер.

ХАННАХЬА А ДИКА А ЧАКХЪЯККХА ШКОЛАЙ РЕМОНТ

Болх дикагIа лелача школерча кулгалхоша 1964—65 дешара шу чакх а далалехьа дIаболабир школашта ремонт яра болх. Цар шоай ханна Iалашдир басар, олифа, кIир, ардакх, хьастамаш, иштта кхы а ремонт еча мел эша материалаш.

Иштта болх дика вIаштIехьа а баьккха йизза йоагIача тайпара ремонт яь яьннай Яндрера, СурхотIара, БурокIалхара, Наьсарен - Вокзалера, Долакха - Юртара, Iаьлий - Юртара, ЖIайрахара 8-шерара. Наьсар-Кертера, ГIаьзий - Коара, Алхан-Чуртара, Пхьилекъонгий - Юртара, Ляжгера, ОльгетIара, Бейнера, ГIулера юххьера школаш.

ДукхагIа йолча школашка ремонт еча хьинаре дакъа лоацаш хилар берий даьй-ноаной. ХIаьта лакхерча классашка деша дагIача бераша а дир ремонт еча чIоагIа новкъостал. Яндарерча, СурхотIарча, БурокIалхарча юкъерча школашка дешархой шоай инициативах вIашагIъехка ремонтни бригадаш яр, иштта парташ, истолаш, доскаш тоадеча дика къахьегаш дешархой бригадаш яр Наьсарен-Вокзалерча, Iаьлий-Юртарча 8 шерарча школашка. Цар шоай ремонт геттара дика чакхъяьккхар июнь бетта 25 ди хьатIакхоачаш.

Дика ремонт еш белгалбоалаш болх бир Iаьлий - Юртарча 8-шера школа дешархоша — Гагиев Къурейша, Оздоев Мухтара, Гагиев Iумара, Евлоев Iадрахьмана, иштта кхыбараша а.

Бакъда, ремонт яра болх цхьатарра дика лелац массайолча школашка.

Ремонт яра гIулакх эсала лел ТIой - Юртарча, Наьсар - Кертерча Экажкъонгий - Юртарча юкъерча, Дошлакъий - Юртарча 8-шерарча школашка. Бакъда, цар а шоай школашта ремонт чакхъяккха лерхI 10—15 августа.

Сухалбе, новкъостий, школашта ремонт яра!

М. КАРТОЕВ,
Наьсарен районо инспектор.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгIа, хьажа

27 ИЮЛЬ, 1965 шу.

Радио: 6.30 — Юрта боахама болхлошта передача (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 7.10 — «Грозненский рабочийн» «Комсомольское племяи» газетий обзор. 7.20 — Хоамаш. 7.40 — «Къона тIехье» яха передача (гIалгIай меттала). 8.40 — «Сердало» газета оагIонош тIара. 8.50 — Музыка. 16.00 — Молдавски оперни театра артистий концерт. 16.35— «Къонал» яха передача (гIалгIай меттала). 16.50 — «Лоаман Iуйре» яхача альманаха обзор, (гIалгIай меттала). 17.15 — Промышленноста болхлошта передача (эрсий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.45 — Радио общественни редакцеш я къамаьл деш. 18.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.35 — РадиоладувгIархой заявкех концерт.

Телевидени: 12.00 — Берий кулгаща (гIалгIай меттала). 12.10 — «Итт эзар кIаьнк» яха художественни фильм. 18.25 — Телевизионни кердадараш (нохчий меттала). 19.10 — «Тха эрмитаж» яха Iилма - популярни фильм. 20.10 — Чахкиев СаIида — бераштa. 20.35 — Бийса даькъала хийла шун, бераш! 20.45 — Къахьегамхошта дукхагIа баьца дараш. 21.00 — Телевизионни кердадараш. 21.15 — «Северная повесть» яха художественни фильм.

Гор. Грозне, Н-Катаяма поселке, Пугачева улицагIа, № 190, 10 квартире вахаш волча гр-на Петр Иванович **Маковкина** суде деннад гор. Грозне Н. Катаяма пос., Пугачева улицагIа, № 190, 10 квартире яхаш йола ший сесаг гр-ка Валентина Ивановна **Маковкина** ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Грозне, Старопромысловски района халкъа суде.

Гор. Москва - Голицино, Крестьянски проспекте, № 90-Е, 29 квартире яхаш йолча гр-ка Людмила Афанасьевна **Кузнецовас** суде деннад гор. Грозне, Ленина улицагIа, № 30, вахаш волча, ший марагара гр-гара Рамзан Юсупович **Бакаевгара** ше хьаяларах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Грозне, Ленински района халкъа суде.

Гор. Грозне, 12 участке, 47 корпусе, 6 квартире вахаш волча гр-на Виктор Николаевич **Епхиева** суде деннад гор. Грозне, Левандовске улицагIа, № 6, яхаш йола ший сесаг Валентина Георгиевна **Епхиева** ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Грозне, Октябрьски района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Цlеча фронтовиккий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленнии, юртбоахамеи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.
Типография из-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции, 7/84.